विं व्यस्मि ॥ २३ ॥ सर्वरूपमयी देवी सर्वं देवीमयं जगत् ॥ अतोहं विश्वरूपां तां
नमामि परमेश्वरी ॥ २४ ॥ ॥ इति श्रीमार्कण्डेयपुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे देवी
श्रीभगवतीमहात्म्ये नम [illegible] नाम [illegible] समाप्तम् ॥ शुभ ॥ श्री ॥ ॥ श्री
[illegible] गाद्वादि [illegible] सहित [illegible] श्री [illegible] महामाया [illegible]
[illegible] कारी श्रावणमासे [illegible] लिखितं ॥ शुभमस्तु ॥ श्री

श्रीतारा महाविद्या [illegible] श्री भुवनेश्वरी ॥ [illegible]
[illegible] नमस्ते [illegible] विद्या ॥
[illegible] कालिका [illegible] विद्या [illegible]

ट्टहासं चचंडमरुपानपात्रं च बिभ्रती ॥ १८ ॥ एकवीरा कालरात्री सैवोक्ता काम[illegible]

ता ॥ तेजोमंडलदुर्द्दर्शाः भ्रामरी चित्रकोतिम्रत् ॥ १९ ॥ त्रिनेत्रभ्रमरपाणिस्ता महामा

री तिगीयते ॥ इतिमूर्त्तित्रयो हेव्याव्याख्याता वसुधाधिपा ॥ २० ॥ जगन्मातुश्चंडिका

याः कीर्त्तिताः कामधेनवः ॥ इदं रहस्यं परमं नवाच्यं कस्यचित् त्वया ॥ २१ ॥ व्याख्यानं

दिव्यमूर्त्तिना मनोभीष्टफलदायकं ॥ मेधाप्रज्ञा तथा श्रद्धा धारणा कोति[illegible]रेवच ॥

२२ ॥ शांतिपुष्टिस्तथा लक्ष्मीरेतत्सर्वं प्रयच्छति ॥ एतत् सर्वं त्वं प्रसा[illegible] सर्वमाप्नोम

र्कश्याममोत्तुंगवृत्तपीनघनस्तनी ॥ मुष्टिंशालीमुखापूर्णं[illegible]कमलंकमलालयं ॥ २३ ॥ स·श·
पुष्पपल्लवमूलादिफलाढ्यान्शाकसंचयं[illegible]न् ॥ काम्यानवरसैर्युक्तं[illegible]क्षुतृड्मृत्यज
रा[illegible]पहं ॥ २४ ॥ कार्मुकंचस्फुरत्कांतिबिभ्रतिपरमेश्वरी ॥ शाकंभरीशताक्षीचसैव
दुर्गाप्रकीर्तिता ॥ २५ ॥ उमागौरीसतीचंडीकालिकेसाचपार्वती ॥ शाकंभरींस्तुवन्
ध्यायन्जपन्संपूजयन्नमन् ॥ २६ ॥ अक्षय्यमश्नुतेशीघ्रमन्नपानामृतानि[illegible]ः ॥ भी 2
मापिनीलवर्णाचदंष्ट्राद्दशनभासुरा ॥ २७ ॥ विशाललोचनानारीवृत्तपीनघनस्तनी ॥ ७४

लंबावती स्थूलौ तावतीव मनोहरौ ॥ ७ ॥ कर्कशावती कांतौ सर्वानंदपयोनिधी
भक्तान्संपादयेद्देवी सर्वकामदुघौ स्तनौ ॥ ८ ॥ खड्गं पाशं च मुशलं लांगलं च बिभ्र
ती सदा ॥ आख्याता रक्तचामुंडा देवी योगेश्वरीति च ॥ ९ ॥ अनया व्याप्तमखिलं जग
त्स्थावरजंगमं ॥ इमां यः पूजयेद्भक्त्या स व्याप्नोति चराचरं ॥ १० ॥ अधीते य इमं नित्यं
रक्तदंत्या वपुःस्तवं ॥ तं सा परिचरेद्देवी पतिं प्रियमिवांगना ॥ ११ ॥ शाकंभरी नील
वर्णा नीलोत्पलविलोचना ॥ गंभीरनाभिस्त्रिवलीविभूषिततनूदरी ॥ १२ ॥ सुक

यं ॥ १ ॥ कनकोत्तमकांतिःसासुकांतिकनकांबरा ॥ देवीकनकद्दासद्यंकनकांगहभू
षणा ॥ २ ॥ कमलांकुशपाशाब्जैरलंकृतचतुर्भुजा ॥ इंदिराकमलालक्ष्मीःसाश्रीरु
क्मांबुजासना ॥ ३ ॥ यारक्तदंतिकानामदेवीप्रोक्तामया[illegible]नघ ॥ तस्याःस्वरूपंवक्ष्या
मि शृणुसर्वभयापहं ॥ ४ ॥ रक्तांबरारक्तवर्णारक्तसर्वांगभूषणा ॥ रक्तायुधरक्तनेत्रा
सारक्तकेशातिभीषणा ॥ ५ ॥ रक्ततीक्ष्णनखारक्तदशनारक्तदंष्ट्रिका ॥ पतिनारीचा
नुरक्तादेवीभक्तानुम[illegible] ॥ ६ ॥ वसुधेवविशालासासुमेरुयुगलस्तनी ॥ दीर्घौ १२

पक्षः प्राणान्नीरोप्य चात्मनि ॥ स्तुत्वैवं भावयेद्यो वा चंडिकां तन्मयो भवेत् ॥ ३७ ॥ एवं यः
पूजयेद्भक्त्या प्रत्यहं परमेश्वरीं ॥ भुक्त्वा भोगान् यथाकामं देवीसायुज्यमाप्नुयात् ॥ ३८
यो न पूजयते नित्यं चंडिकां भक्तवत्सलां ॥ भस्मीकृत्वास्य पुण्यानि निर्दहेत्परमेश्वरी ॥ तस्मात्पूजय भूपाल सर्वलोकमहेश्वरीं
३९ ॥ यथोक्तेन विधानेन चंडिकां सुखमाप्स्यसि ॥ ॥ इति श्रीमार्कंडेयपुराणे साव
र्णिके मन्वंतरे देवीश्रीभगवतीमहात्म्ये वैकृतिकं नाम रहस्यं ॥ १५ ॥ श्री ॥ ऋषिरुवाच ।
नंदा भगवती नाम या भविष्यति नंदजा ॥ स्तुता सा पूजिता भक्त्या वशीकुर्याज्जगत्त्र
स्तुता सा पूजिता भक्त्या ।

रतःसिंहस्समग्रंधर्म्ममीश्वरं ॥ ३१ ॥ वाहनंपूजयेदेव्याध्वतेयेनचराचरं ॥ ततःकृतांज
लिर्भूत्वास्तुवीतचरितैरिमैः ॥ ३२ ॥ एकेनवामध्यमेननैकेनेतरयोरिह ॥ चरितार्द्धंनच
जपेत्कपन्नच्छिद्रमवाप्नुयात् ॥ ३३ ॥ स्तोत्रमंत्रैस्तुवान्नीशांयहिवाजगदंबिकां ॥ प्रह
र्षिणांनमस्कारंकृत्वामूर्द्ध्निकृतांजलिः ॥ ३४ ॥ समापयेत्क्रमात्तौक्षात्रीमुकुंदकुंकुर
तेड्डितः ॥ प्रतिश्लोकेचजुहुयात्पायसंमधुसर्पिषा ॥ ३५ ॥ कुर्याद्वात्स्तोत्रमंत्रैर्वाचं
डिकायैशुभंहविः ॥ [illegible] देवींपूजयेत्सुसमाहितः ॥ ३६ ॥ प्रयतःप्रांजलिः

घांतकरीयेनहजितासाजगत्प्रभुः॥लिखित्वाष्टदलंपद्मंचंदनागरुकुंकुमैः॥२६॥
षट्कोणंचैवतन्मध्येदेवींतन्मध्यतोन्यसेत्॥पूजयेज्जगतांधात्रींचंडिकांभक्तव
त्सलां॥२७॥अर्घ्यादिभिरलंकारैर्गंधपुष्पैस्तथाक्षतैः॥धूपैर्दीपैश्चनैवेद्यैर्नानाभक्ष
समन्वितैः॥२८॥रुधिराक्तेनबलिनामांसेनसुरयासह॥प्रणामाचमनीयेनचंद
नेनसुगंधिना॥२९॥सकर्पूरैश्चतांबूलैर्भक्तिभावसमन्वितैः॥वामभागेग्रतोदे
व्याश्छिन्नशीर्षमहासुरं॥३०॥पूजयेन्महिषंयेनप्राप्तंसायुज्यमीशया॥दक्षिणेपु

दक्षिणेष्टभुजालक्ष्मीर्महतीतिसमर्चयेत् ॥२०॥ अष्टादशभुजा चैषा यदा पूज्या नराधि स·श·
प ॥ दशानना चाष्टभुजा दक्षिणोत्तरयोस्तदा ॥२१॥ कालमृत्यू च संपूज्यौ सर्वारिष्टप्रशां
तये यदा चाष्टभुजा पूज्या शुंभासुरनिबर्हणी ॥२२॥ नवास्याः शक्तयः पूज्यास्तदा रु
द्रविनायकौ ॥ नमो देव्या इति स्तोत्रैर्महालक्ष्मीं समर्चयेत् ॥२३॥ अवतारत्रयार्चायां
स्तोत्रमंत्रास्तदाश्रयाः ॥ अष्टादशभुजा चैषा पूज्या महिषमर्दिनी ॥२४॥ महालक्ष्मी
र्महाकाली सैव प्रोक्ता सरस्वती ॥ ईश्वरी पुण्यपापानां सर्वलोकमहेश्वरी ॥२५॥ महि ११

बर्हणी॥२४॥दद्दौसाष्टभुजाबाणमुशलेशूलचक्रभृत॥शंखंचलांगुलंघंटांकार्मु
कंवसुधाधिप॥२५॥इत्यूक्तानिस्वरूपाणिमूर्त्तीनांतवपार्थिव॥उपासनंजगन्मातुः
पृथगासांनिशामय॥[illegible]॥एषासंपूजिताभक्त्यासर्वज्ञत्वंप्रयछति॥निशुंभमथनी
देवीशुंभासुरनिबर्हणी॥[illegible]॥महालक्ष्मीर्यदापूज्यामहाकालीसरस्वती॥दक्षिणोत्त
रतःपूज्येपृष्ठतोमिथुनत्रयं॥२८॥विरंचिः[illegible]रयामध्येरुद्रोगौर्याचदक्षिणे॥वामे
लक्ष्म्यांहृषीकेशःपुरतोदेवतात्रयं॥२९॥अष्टादशभुजामध्येवामेचास्यादशानना

स.श.

न्न[illegible] चित्रानुलेपना कांतिरूपसौभाग्यशालिनी ॥ ९ ॥ अष्टादशभुजा पूज्या सास
हस्रभुजा सती ॥ आयुधान्यत्र वक्ष्यंते दक्षिणाधःकरक्रमात् ॥ १० ॥ अक्षमालां च क
मलं बाणोसिः कुलिशं गदा ॥ चक्रं त्रिशूलं परशुः शंखो घंटा च पाशकः ॥ ११ ॥ शक्तिर्दंड
श्चर्म चापं पानपात्रं कमंडलुः ॥ अलंकृतभुजामेभिरायुधैः कमलासना ॥ १२ ॥ सर्वदे
वमयीमीशां महालक्ष्मीमिमां नृपः ॥ पूजयेत् सर्वलोकानां स देवानां प्रभुर्भवेत्
॥ १३ ॥ गौरीदेहात्समुद्भूता या सत्वैकगुणाश्रिता ॥ साक्षात्सरस्वती प्रोक्ता शुंभासुरनि ७०

विशालयाराजमाना त्रिंशल्लोचनमालया ॥ ३ ॥ [illegible] स्फुरद्दशनदंष्ट्रिसा
नीमरूपाहिरुमिपरूपसौभाग्यकांतीनां ॥ ॥ सप्रतिष्ठामहाश्रियैः खड्गबाणगदा १४
शूल ॥ शंखचक्रभुशुंडिरितपरिघंकार्मुकंशीर्षं ॥ ५ ॥ एषासावैष्णवीमायाकालरात्री [illegible]
दुरत्यया ॥ आराधितावशीकुर्यात्पूजाकर्तुश्चराचरं ॥ ६ ॥ सर्वदेवशरीरेभ्योयाविर्भूतामि
हप्रभा ॥ त्रिगुणासामहालक्ष्मीः साक्षान्महिषमर्द्दिनी ॥ ७ ॥ श्वेताननानीलभुजासुश्वे
तस्तनमंडला ॥ रक्तमध्यारक्तपादानीलजंघोरुरुन्मदा ॥ ८ ॥ सुचित्रजघनाचित्रमाल्यांबरवि

ध्म?

मं ॥ २७ ॥ पुपोष पालयामास तन्मा सहकेशवः ॥ महालक्ष्मीर्महाराजजगत्सर्वमहेश्वरी स·श·

२८ ॥ निराकाराचसाकारासैवनानाभिधानभृत् ॥ नामांतरैर्निरूप्यैषानाम्नानोन्येनिकस

चित् ॥ २९ ॥ ॥ इति श्रीमार्कंडेयपुराणे सावर्णिकेमन्वंतरे देवी श्रीभगवतीमहात्म्ये प्रधा

निकं नाम रहस्यं ॥ १ ॥ ऋषिरुवाच ॥ ॥ त्रिगुणातामसीदेवीसात्विकीयात्रिधो

दिता ॥ सा शर्वाचंडिकारुद्रदुर्गाभगवतीर्यते ॥ १ ॥ योगनिद्राहरेरुक्तामहाकालीतमोगुणा ७

मधुकैटभनाशार्थंयांतुष्टावांबुजासनः ॥ २ ॥ दशवक्त्रादशभुजादशपादांजनप्रभा ॥ ६९

॥२१॥ सरस्वतीं श्रियं गौरीं लक्ष्मीं च पुरुषं नृप ॥ जनयामास नामानि ताभ्योऽपि ददामि ते
२२॥ विष्णुः कृष्णो हृषीकेशो वासुदेवो जनार्दनः ॥ उमा गौरी सती चंडी सुंदरी सुभगा सु-
खा ॥ २३॥ एतास्तु युवतयः सद्यः पुरुषत्वं प्रपेदिरे ॥ चक्षुष्मांस्तान पश्यति नेतरे तद्विदो जनाः
२४॥ ब्रह्मणे प्रददौ पत्नीं [illegible] ॥ रुद्राय गौरीं वरदां वासुदेवाय च श्रियं ॥२५
सा तया सह संगम्य विरंचोऽडमजीजनत् ॥ बिभेद भगवान् रुद्रस्तं गौर्या सह वीर्यवा-
न् ॥२६॥ अंडमध्ये प्रधानादिकार्यजातमभून्नृप ॥ महदादिव्यात्मकं सर्वं जगत्स्थावरजंग-

अथोवाचमहालक्ष्मीमहाकालीसरस्वती ॥ युवांजनयतंदेव्यौमिथुनेस्वानुरूपतः ॥ १६
इत्युक्त्वासामहालक्ष्मीससर्जमिथुनस्वयं ॥ हिरण्यगर्भौरुचिरौस्त्रीपुंसौकमलासनौ ॥ १७
ब्रह्मन्विधेविरिंचेतिधातरित्याहतंनृप ॥ श्रीःपद्मेकमलेलक्ष्मीत्याहमातास्त्रियंचतां ॥ १८
महाकालीभारतीचमिथुनेसृजतःसहं ॥ एतयोरपिरूपाणिनामानिचवदामिते ॥ १९
नीलकंठंरक्तबाहुंश्वेतांगंचंद्रशेखरं ॥ जनयामासपुरुषंमहाकालीचतांस्त्रियां ॥ २०
सरुद्रःशंकरःस्थाणुकपर्दीचत्रिलोचनः ॥ त्रयीविद्याकामधेनुसास्त्रीभाषाक्षरास्वरा

स्तामसीप्रमदोत्तमोवदामितवनामानि ।। यानिकर्माणितेनिते ।। १० ।। महामायामहा
कालीमहामारीक्षुधातृषा ।। निद्रातृष्णाचैकवीराकालरात्रीदुरत्यया ।। ११ ।। इमानितवना
मानिप्रतिपाद्यानिकर्म्मभिः ।। एभिःकर्माणितेज्ञात्वायोधीतेसोश्नुतेफलं ।। १२ ।। तामित्यु
क्त्वामहालक्ष्मीस्वरूपमपरंनृप ।। सत्वाख्येनातिशुद्धेनगुणेनेंदुप्रभांदधौ ।। १३ ।। अक्ष
मालांकुशधरावीणापुस्तकधारिणी ।। साबभूववरानारीनामान्यस्यैवसाददौ ।। १४ ।। म हा
हाविद्यामहावाणीभारतीवाक्सरस्वती ।। आर्याब्राह्मीमहाधेनुर्वेदगर्भाचधीश्वरी ।। १५ ।।

स्त्रिगुणा सकलेश्वरी ॥ लक्ष्यालक्ष्यस्वरूपा सा व्याप्य कृत्स्नं व्यवस्थिता ॥ ४ ॥ मातुलिंग स·श·
गदां खेटं पाणिपात्रं च बिभ्रती ॥ नागं योनिं च लिंगं च बिभ्रती नृपमूर्द्धनि ॥ ५ ॥ तप्तकांच
नवर्णाभा तप्तकांचनभूषणा ॥ शून्यं तदखिलं स्वेनापूरयामास तेजसा ॥ ६ ॥ शून्यं तदखि
लं लोके विलोक्य परमेश्वरी ॥ बभार रूपमपरं तमसा केवलेन हि ॥ ७ ॥ सा भिन्नांजनसंका
शा दंष्ट्रांकितवरानना ॥ विशाललोचना नारी बभूव तनुमध्यमा ॥ ८ ॥ खड्गपात्रशिरःखे
टैरलंकृतमहाभुजा ॥ कबंधहारं शिरसं बिभ्राणा हि शिरःस्रजं ॥ ९ ॥ सा प्रोवाच महालक्ष्मी ६७
सा प्रोवाच महालक्ष्मी । स्तामसिं प्रमदोत्तमा । नाम कर्म च मे मातर्देहि तुभ्यं नमो नमः ॥ १०

ष्कुता ॥ २४ ॥ एवं देव्या वरं लब्ध्वा सुरथः क्षत्रियर्षभः ॥ सूर्याज्जन्म समासाद्य सावर्णिर्भ
विता मनुः ॥ २५ ॥ ॥ इति श्रीमार्कंडेयपुराणे सावर्णिके मन्वंतरे देवी श्रीभगवती महा
त्म्ये श्रीदेवीमहात्म्य समाप्ते ति समाप्तम् ॥ भगवन्नवतारा मे चंडिकायास्त्वयोदिताः
एतेषां प्रकृतिं ब्रह्मन् प्रधानं वक्तुमर्हसि ॥ १ ॥ आराध्यं यन्मया देव्याः स्वरूपं येन च द्वि
ज ॥ विधिना ब्रूहि सकलं यथावत्प्रणतस्य मे ॥ २ ॥ ऋषिरुवाच ॥ इदं रहस्यं परमम् अना
ख्येयं प्रचक्षते ॥ भक्तोसीति न मे किंचित्तवावाच्यं नराधिपः ॥ ३ ॥ सर्वस्याद्या महालक्ष्मी

मा·आ·

वचनिजंराज्यंहतशत्रुबलंबलात् ॥२१॥ सोपिवैश्यस्ततोज्ञानंवव्रेनिर्विण्णमानसः ॥ म
मेत्यहमितिप्राज्ञसंगविच्युतिकारकं ॥२२॥ श्रीदेव्युवाच ॥ स्वल्पैरहोभिर्नृपतेस्वंराज्यंप्रा
प्स्यतेभवान् ॥ हत्वारिपूनस्खलितंतवतत्रभविष्यति ॥२३॥ मृतश्चभूयःसंप्राप्यजन्मदे
वाद्विवस्वतः ॥ सावर्णिकोमनुर्नामभवान्भुविभविष्यति ॥२४॥ वैश्यवर्यत्वयायश्च
वरोस्मत्तोभिवांछितः ॥ तंप्रयच्छामिसंसिद्ध्यैतवज्ञानंभविष्यति ॥२५॥ श्रीमार्कंडेयउ
वाच ॥ इतिदत्वातयोर्देवीयथाभिलषितंवरं ॥ बभूवांतर्हितासद्योभक्त्याताभ्यामभि ६६

श्न र्थे मंबायानदीपुलिनमाश्रितौ॥ सचवैश्यस्तपस्तेपेदेवीसूक्तंपरंजपन्॥६॥तौतस्मि
न्पुलिनेदेव्याःकृत्वामूर्त्तिंमहीमयीं॥[१०] अर्हणांचक्रतुस्तस्याःपुष्पधूपाग्नितर्पणैः॥७॥नि
राहारौयतात्मानौतन्मनस्कौसमाहितौ॥[११] ददतुस्तौबलिंचैवनिजगात्रासृगुक्षितं॥८॥
एवंसमाराधयतोस्त्रिभिर्वर्षैर्यतात्मनोः॥[१२] परितुष्टाजगद्धात्रीप्रत्यक्षंप्राहचंडिका॥[१३]९॥
श्रीदेव्युवाच॥[१४]यत्प्रार्थ्यतेत्वयाभूपत्वयाचकुलनंदन॥[१५]मत्तस्तत्प्राप्यतांसर्वंपरितु
ष्टाददामितां॥१०॥ श्रीमार्कंडेयउवाच॥ ततोववेनृपोराज्यमविभ्रंश्यन्यजन्मनि॥अत्रै

ऋषिरुवाच॥ एतत्ते कथितं भूप देवीमाहात्म्यमुत्तमं॥ एवंप्रभावा सा देवी
ययेदं धार्यते जगत्॥१॥ विद्या तथैव क्रियते भगवद्विष्णुमायया॥ तया त्वमेष वै
श्यश्च तथैवान्ये विवेकिनः॥२॥ मोह्यंते मोहिताश्चैव मोहमेष्यंति चापरे॥
तामुपैहि महाराज शरणं परमेश्वरीं॥३॥ आराधिता सैव नृणां भोगस्व ॥८५॥
र्गापवर्गदा॥ मार्कंडेय उवाच॥ इति तस्य वचः श्रुत्वा सुरथः स नरा ॥
धिपः॥४॥ प्रणिपत्य महाभागं तमृषिं शंसितव्रतं॥ निर्विण्णोतिममत्वेन राज्यापहरणे
न च॥५॥ जगाम सद्यस्तपसे स च वैश्यो महामुने॥ संद=

३७

स्माउंमनुजेश्वर॥३४॥ महाकाल्या महाकाले महामारीस्वरूपया॥ सैव काले
महामारी सैव सृष्टिर्भवत्यजा॥ स्थितिं करोति भूतानां सैव काले सनातनी॥
३५॥ भवकाले नृणां सैव लक्ष्मीर्वृद्धिप्रदा गृहे॥ सैवाभावे तथाल
क्ष्मीर्विनाशायोपजायते॥३६॥ स्तुता संपूजिता पुष्पैर्धूपगंधादिभि
स्तथा॥ श्री॥ ददाति वित्तं पुत्रांश्च मतिं धर्मे तथा शुभां॥३७॥ इति मा
र्कंडेयपुराणे सावर्णिके मन्वंतरे देवीमाहात्म्ये देव्याः प्रभावकथनं॥१२॥

इत्थं श्रीभगवती चंडिका चंडविक्रमा ॥ पश्यतां सर्वदेवानां तत्रैवांतरधीयते ॥ स·श·
२९ ॥ तेपि देवा निरातंकाः स्वाधिकारान् यथा पुरा ॥ यज्ञभागभुजः सर्वे चक्रुर्विनिहता
रयः ॥ ३० ॥ दैत्याश्च निहते देव्या शुंभे देवरिपौ युधि ॥ जगद्विध्वंसके तस्मिन् महोग्रेतुलवि
क्रमे ॥ ३१ ॥ निशुंभे च महावीर्ये शेषाः पातालमाययुः ॥ एवं भगवती देवी सा नित्यापि
पुनः पुनः ॥ ३२ ॥ संभूय कुरुते भूप जगतः परिपालनं ॥ तयैतन्मोह्यते विश्वं सैव वि
श्वं प्रसूयते ॥ ३३ ॥ सा याचिता च विज्ञानं तुष्टा ऋद्धिं प्रयच्छति ॥ व्याप्तं तयैतत्सकलं ब ६४

ग्निपरिवारितः ॥२४॥ दस्युभिर्व्वावृतः शून्ये गृहीतो वापि शत्रुभिः ॥ सिंहव्याघ्रानुया
तो वा वने वा वनहस्तिभिः ॥२५॥ राज्ञा क्रुद्धेन वाज्ञप्तो वध्यो बंधगतोपि वा ॥ आघूर्णि
तो वा वातेन स्थितः पोते महार्णवे ॥२६॥ पतत्सु वापि शस्त्रेषु संग्रामे भृशदारु
णे ॥ सर्वाबाधासु घोरासु वेदनाभ्यर्दितोपि वा ॥२७॥ स्मरन्ममैतच्चरितं नरो मुच्येत
संकटात् ॥ मम प्रभावात्सिंहाद्या दस्यवो वैरिणस्तथा ॥२८॥ दूरादेव पलायंते
स्मरतश्चरितं मम ॥ एतत्तत्परंज्योति संग्रामाद्भुतकीर्त्तनं ॥२९॥ श्रीदेकवाच [illegible]
[illegible]

सर्वममैतन्माहात्म्यंममसंनिधिकारकं॥ पशुपुष्पार्घधूपैश्चगंधदीपैस्तथोत्तमैः॥१९॥ स·श·
विप्राणांभोजनैर्होमैःप्रोक्षणीयैरहर्निशं॥ अन्यैश्चविविधैर्भोगैःप्रदानैर्वत्सरेणया॥
२०॥ प्रीतिर्मेक्रियतेसास्मिन्सकृदुच्चरितेश्रुते॥ श्रुतंहरतिपापानितथारोग्यंप्रयच्छ
ति॥२१॥ रक्षांकरोतिभूतेभ्योजन्मनांकीर्तनंमम॥ युद्धेषुचरितंतन्मेदुष्टदैत्यनिबर्ह
णं॥२२॥ तस्मिन्श्रुतेवैरिकृतंभयंपुंसांनजायते॥ युष्माभिस्तुतयोयोश्चयाश्चब्रह्म
र्षिभिःकृता॥२३॥ ब्रह्मणाचकृतायास्तुप्रयच्छंतुशुभांमति॥ अरण्येप्रांतरेवापिदावा ६२

माहात्म्यंतथाचोत्पत्तयः शुभाः ॥ पराक्रमंचयुद्धेषु जायतेनिर्भयः पुमान् ॥ १३ ॥ रिपवः
संक्षयंयांतिकल्याणंचोपपद्यते ॥ नंदतेचकुलंपुंसां महात्म्यंममशृण्वतां ॥ १४ ॥ शांति
कर्मणिसर्वत्रतथादुःस्वप्नदर्शने ॥ ग्रहपीडासुचोग्रासु माहात्म्यंशृणुयान्मम ॥ १५ ॥ उ
पसर्गाःशमंयांतिग्रहपीडाश्चदारुणा ॥ दुःस्वप्नंचनरैर्दृष्टंसुस्वप्नमुपजायते ॥ १६ ॥ बा
लग्रहाभिभूतानांबालानांशांतिकारकं ॥ संघातभेदेचनृणांमैत्रीकरणमुत्तमं ॥ १७ ॥
दुर्वृत्तानामशेषाणां बलहानिकरंपरं ॥ रक्षोभूतपिशाचानांपठनादेवनाशनं ॥ १८ ॥

वात्॥तथात्रिविधमुत्पातं मद्वात्म्यं शमयेन्मम॥७॥यत्रैतत्पठ्यते सम्यक्नित्यमायतने
मम॥सदा न तद्विमोक्ष्यामि सान्निध्यं तत्र मे स्थितं॥८॥बलिप्रदाने पूजायामग्निकार्ये
होत्सवे॥सर्वं ममैतच्चरितमुच्चार्यं श्राव्यमेव च॥९॥जानताज्ञानता वापि बलिं [illegible]
तथा कृतां॥प्रतीच्छिष्याम्यहं प्रीत्या वह्निहोमं तथा कृतां॥१०॥शरत्काले महापूजा क्रि
यते या च वार्षिकी॥तस्यां ममैतन्महात्म्यं श्रुत्वा भक्तिसमन्वितः॥११॥सर्वाबाधाविनि 14
र्मुक्तो धनधान्यसमन्वितः॥मनुष्यो मत्प्रसादेन भविष्यति न संशयः॥१२॥श्रुत्वा ममैत ६२

स्याहं सकलां बाधां नाशयिष्याम्यसंशयं ॥१॥ मधुकैटभनाशं च महिषासुरघातनं ॥ की
र्तयिष्यंति ये तद्वद्वधं शुंभनिशुंभयोः ॥२॥ अष्टम्यां च चतुर्द्दश्यां नवम्यां चैकचेतसः ॥ श्रो
ष्यंति येन भक्त्या मम माहात्म्यमुत्तमं ॥३॥ न तेषां दुःकृतं किंचित् दुःकृतोत्था न चापदः
भविष्यति न दारिद्र्यं न चैवेष्टवियोजनं ॥४॥ शत्रुतो न भयं तस्य दस्युतो वा न राजतः
शस्त्रानलतोयौघात् कदाचित्संभविष्यति ॥५॥ तस्मान्ममैतन्माहात्म्यं पठितव्यं समाहि
तैः ॥ श्रोतव्यं च सदा भक्त्या परं स्वस्त्ययनं महत् ॥६॥ उपसर्गानशेषांश्च महामारीसमु

५१

५० ॥ तदा मां मुनयः सर्वे स्तोष्यंत्यानम्रमूर्त्तयः ॥ भीमा देवीति चाख्यातं तन्मे न
ष्यति ॥ ● ॥ यदारुणाख्यस्त्रैलोक्ये महाबाधां करिष्यति ॥ तदाहं भ्रामरं रूपं कृत्वासंख्य
यषट्पदं ॥ ● ॥ भ्रामरीति च मां लोकास्तदा स्तोष्यंति सर्वतः ॥ ● इत्थं यदा यदा बाधा दा
नवोत्था भविष्यति ॥ तदा तदावतीर्याहं करिष्याम्यरिसंक्षयं ॥ ● ॥ ॥ इति श्री मार्क
ण्डेयपुराणे सावर्णिके मन्वंतरे देवी श्रीभगवती महात्म्ये श्री नारायणी स्तु
ति ॥ ॥ ११ ॥ ॥ श्री देव्युवाच ॥ ॥ एभिःस्तवैश्च मां नित्यं स्तोष्यते यः समाहितः ॥ त

क्तदंतिकां॥ भूयश्च शतवार्षिक्यामनावृष्ट्यामनंभसि॥ ॥ मुनिभिः संस्मृता भूमौ सं
भविष्याम्ययोनिजा॥ ततः शतेन नेत्राणां निरीक्षिष्यामि यन्मुनीन्॥ ॥ कीर्त्तयिष्यंति
मनुजाः शताक्षीमिति मां ततः॥ ततोहमखिलं लोकमात्मदेहसमुद्भवैः॥ ॥ भरिष्या
मि सुराः शाकैरावृष्टेः प्राणधारकैः॥ शाकंभरीति विख्यातिं तदा यास्याम्यहं भुवि॥ ॥
तत्रैव च वधिष्यामि दुर्गमाख्यं महासुरं॥ दुर्गा देवीति विख्यातं तन्मे नाम भविष्यति॥
पुनश्चाहं यदा भीमं रूपं कृत्वा हिमाचले॥ ५० रक्षांसि भक्षयिष्यामि मुनीनां त्राणका

~~[illegible]~~

16 रिविनाशनं ॥ ३८ ॥ श्री देव्युवाच ॥ वैवस्वतेंतरेप्रामेअष्टाविंशातिमेयुगे ॥ [illegible]

[illegible] ॥ शुंभोनिशुंभश्चैवान्यावुत्पत्स्येतेमहासुर

गोपकुलेजातायशोदागर्भसंभवा ॥ [illegible] ॥ ततस्तौनाशयिष्यामिविंध्याचलनिवासिनी

पुनरप्यतिरौद्रेणरूपेणपृथिवीतले ॥ [illegible] ॥ अवतीर्यहनिष्यामिवैप्रचित्तांस्तुदानवान्

भक्षयंत्याश्चतानुग्रान्वैप्रचित्तान्महासुरान् ॥ [illegible] ॥ रक्तादंताभविष्यंतिदाडिमीकुसु

मोपमाः ॥ ततोमांदेवताःस्वर्गेमर्त्यलोकेचमानवाः ॥ [illegible] ॥ स्तुवंतोव्याहरिष्यंतिसततंर

सि विश्वं विश्वात्मिका धारयसीति विश्वं । विश्वेशवंद्या भवती भवंति । विश्वाश्रया ये त्वयि भ
क्तिनम्राः ॥ ३५ ॥ देवि प्रसीद परिपालय नोरिभीते । नित्यं यथासुरवधादधुनैव सद्यः ॥ पा
पानि सर्वजगतां प्रशमं नयाशु ॥ उत्पातपाकजनितांश्च महोपसर्गान् ॥ ३६ ॥ प्रणतानां प्र
सीद त्वं । देवि विश्वार्तिहारिणि ॥ त्रैलोक्यवासिनामीड्ये लोकानां वरदा भव ॥ ३७ ॥ श्री दे
कवाच ॥ वरदाहं सुरगणा वरं यन्मनसेच्छथ । तं वृणुध्वं प्रयच्छामि जगतामुपकारकं ॥
३८ ॥ देवा ऊचुः ॥ सर्वबाधाप्रशमनं त्रैलोक्यस्याखिलेश्वरि । एवमेव त्वया का

तावयं ॥ २७ ॥ रोगानशेषानपहंसितुष्टा । पुष्टासिक्रामन्सकलानभीष्टा

नविपन्नराणांत्वमाश्रिताह्याश्रयतांश्रयांति ॥ २९ ॥ एतत्कृतंयत्कदनंत्वयाद्य

देविमहासुराणां । रूपैरनेकैर्बहुधात्ममूर्तिंकृत्वांबिकेतत्प्रकरोतिकान्या ॥ ३०

[illegible]द्यासुशास्त्रेषुविवेकदीपे । ष्वाद्येषुवाक्येषुचकात्वदन्या ॥ ममत्वगर्तेतिमहांधकारे । वि

मयत्येतदतीवविश्वं ॥ ३१ ॥ रक्षांसियत्रोग्रविषाश्चनागा ॥ यत्रारयोदस्युबलानियत्र ॥ 14

दावानलोयत्रतथाब्धिमध्ये ॥ तत्रस्थितात्वंपरिपासिविश्वं ॥ ३२ ॥ विश्वेश्वरित्वंपरिपा पएं

सौदेवि॥ नाराय॥ २४॥ सर्व्वतःपाणिपादांते सर्व्वतोक्षिशिरोमुखे॥ सर्व्वतःश्रवणघ्राणे ना
राय॥ २५॥ सर्वस्वरूपे सर्वेशे सर्वशक्तिसमन्विते॥ भयेभ्यस्त्राहि नो देवि दुर्गे देवि नमोस्तु ते
॥२६॥ एतत्ते वदनं सौम्यं लोचनत्रयभूषितं॥ पातु नः सर्व्वभीतिभ्यः कात्यायनी नमोस्तु
ते॥ २७॥ ज्वालाकरालमत्युग्रमहिषासुरसूदनं॥ त्रिशूलं पातु नो भीते भद्रकालि न
ते॥ २८॥ हिनस्ति दैत्यतेजांसि स्वनेनापूर्य या जगत्॥ सा घंटा पातु नो देवि पापेभ्यो
निव॥ २९॥ असुरासृग्वसापंकचर्चितस्ते करोज्वल॥ शुभाय खड्गो भव

क्षमे॥ त्रैलोक्यत्राणसहिते॥ नारा०॥ १७॥ किरीटिनिमहावज्रेसहस्रनयनोज्वले॥ वृत्रप्राणह स०श
रेचैंद्री॥ नारा०॥ १८॥ शिवदूतीस्वरूपेणहतदैत्यमहाबले॥ घोररूपेमहारावे॥ नारा०॥ १९॥
दंष्ट्राकरालवदनेशिरोमालाविभूषणे॥ चामुंडेमुंडमथने॥ नारा०॥ २०॥ कालरात्रिस्वरू
पेणत्रैलोक्यमहनोद्यमे॥ महाकालिमाहामाये॥ नारा०॥ २१॥ लक्ष्मिलज्जेमहाविद्येःश्रद्धे
पुष्टेस्वधेध्रुवे॥ महारात्रिमहामाये॥ नारा०॥ २२॥ महालक्ष्मिशिवेशांतिसर्वसिद्धेपराजि
18
ते॥ महारावेमहाकालि॥ नारा०॥ २३॥ मेधेसरस्वतिवरेभूतिहेतुवितामसि॥ नियतेत्वंप्र ५८

क्तिभूतेसनातनि॥ गुणाश्रयेगुणमयि नारा०॥१०॥ शरणागतदीनार्त्तपरित्राणपरायणे
सर्वस्यार्त्तिहरेदेवि॥ नारा०॥११॥ हंसयुक्तविमानस्था ब्रह्माणीरूपधारिणी॥ कौसंभाक्ष
करेदेवि॥ नारा०॥१२॥ त्रिशूलचंद्राहिधरेमहावृषभवाहिनि॥ माहेश्वरीस्वरूपेण॥ नारा० १४
॥१३॥ मयूरकुक्कुटवृतेमहाशक्तिधरेनघे॥ कौमारीरूपसंस्थाने॥ नारा०॥१४॥ शंखचक्र
गदाशार्ङ्गग्रहीतविविधायुधे॥ प्रसीदवैष्णवीरूपे॥ नारा०॥१५॥ ग्रहीतोग्रमहाचक्रेदं
ष्ट्रोद्धृतवसुंधरे॥ वाराहरूपिणिशिवे॥ नारा०॥१६॥ नृसिंहरूपेणोग्रेण हंतुंदैत्यान्कृतो

हितंदेविसमस्तमेतत्त्वंवैप्रसन्नाभुविमुक्तिहेतु॥४॥विद्याःसमस्तास्तवदेविभेदाःस्त्रियः स·श·
समस्ताःसकलेजगत्सु॥त्वयैकयापूरितमंबसर्वंकातेस्तुतिस्तव्यपरापरोक्तिः॥५॥सर्व
भूतायदादेविस्वर्गमुक्तिप्रदायिनि॥त्वंस्तुतास्तुतयेकावाभवंतुपरमोक्तयः॥६॥सर्वस्य
बुद्धिरूपेणजनस्यहृदिसंस्थिते॥स्वर्गापवर्गदेदेविनारायणिनमोस्तुते॥७॥कलाकाष्ठा
दिरूपेणपरिणामप्रदायिनि॥विश्वस्योपरतौशक्तेनारायणिनमोस्तुते॥८॥सर्वमंगल 19
मांगल्येशिवेसर्वार्थसाधिके॥शरण्येत्र्यंबिकेगौरिनार०॥९॥सृष्टिस्थितिविनाशानांश ५७

सा।वर्णिकेमन्वंतरेदेवीश्रीभगवतीमाहात्म्येशुंभवधः॥ ॥१०॥ ऋषिरुवा
चौ॥ ॥ ॥देव्याहतेतत्रमहासुरेंद्रेसेंद्राःसुरावह्निपुरोगमास्तां॥कात्यायिनींतुष्टुवु
रिष्टलाभा॥द्विकाशिवक्त्राब्जविकाशिताशाः॥१॥देवाऊचुः॥देविप्रपंन्नार्तिहरेप्रसीदप्र
सीदमातर्जगतोखिलस्य॥प्रसीदविश्वेश्वरिपाहिविश्वंत्वमीश्वरीदेविचराचरस्य॥२॥आ
धारभूताजगतस्त्वमेकामहीस्वरूपेणयतःस्थितासि॥अपांस्वरूपस्थितयात्वयैतदाप्या
यतेकृत्स्नमलंघ्यवीर्ये॥३॥त्वंवैष्णवीशक्तिरनंतवीर्याविश्वस्यबीजंपरमासिमाया॥संमो

व्यां देवीशूलाग्रविक्षतः ॥२३॥ चालयन्सकलां पृथ्वीं साब्धिद्वीपां सपर्वतां[२७] ॥ ततः प्रसन्न म॰ श॰
मखिलं हते तस्मिन्दुरात्मनि ॥२४॥ जगत्स्वास्थ्यमतीवाप निर्मलं चाभवन्नभः[२८] ॥ उत्पा
तमेघाः सोल्का ये प्रागासंस्ते शमं ययुः ॥२५॥ सरितो मार्गवाहिन्यस्तथासंस्तत्र पातिते [२९]
ततो देवगणाः सर्वे हर्षनिर्भरमानसाः ॥२६॥ बभूवुर्निहते तस्मिन्गंधर्वा ललितं जगुः[३०] ॥
अवादयंस्तथैवान्ये ननृतुश्चाप्सरोगणाः ॥२७॥ ववुः पुण्यास्तथा वाताः सुप्रभोऽभूद्दिवा 20
करः[३१] ॥ जज्वलुश्चाग्नयः शांताः शांता दिग्जनितास्वनाः[३२] ॥२८॥ ॥ इति श्रीमार्कंडेयपुराणे ५८

हाराभिहतोनिपपातमहीतले॥२७॥सदैत्यराजःसहसापुनरेवतथोत्थितः[२१]॥उत्पत्यचप्र
गृह्योच्चैर्देवींगगनमास्थितः॥२८॥त[illegible]त्रापिसानिराधारायुयुधेतेनचंडिका[२२]॥नियुद्धंखे
तदादैत्यश्चंडिकाचपरस्परं॥२९॥चक्रतुःप्रथमंयुद्धंमुनिविस्मयकारकं[२३]॥ततोनियुद्धंसु
चिरंकृत्वातेनांबिकासह॥३०॥उत्पात्यभ्रामयामासचिक्षेपधरणीतले[२४]॥सक्षिप्तोधरणींप्रा
प्यमुष्टिमुद्यम्यवेगवान्॥३१॥अभ्यधावतदुष्टात्माचंडिकानिधनेच्छया[२५]॥तमायांततंततोदे
वीसर्वदैत्यजनेश्वरं॥३२॥जगत्यांपातयामासभित्वाशूलेनवक्षसि[२६]॥सगतासुःपपातो

चिछेद देवी चक्रेण तानप्यस्य करे स्थितां ॥२१॥ ततः खड्गमुपादाय शतचंद्रं च भानुमत् ॥ अभ्य स॰श॰
धावत तां देवीं दैत्यानामधिपेश्वरः ॥२२॥ तस्यापतत एवाशु खड्गं चिछेद चंडिका ॥ धनुर्मुक्तैः
शितैर्बाणैश्चर्म चार्ककरामलं ॥२३॥ अश्वांश्च पातयामास रथं सारथिना सह ॥ हताश्वः
स तदा दैत्यः छिन्नधन्वा विसारथिः ॥२४॥ जग्राह मुद्गरं घोरमंबिकानिधनोद्यतः ॥ चिछेदा
पततस्तस्य मुद्गरं निशितैः शरैः ॥२५॥ तथापि सोभ्यधावत्तां मुष्टिमुद्यम्य वेगवान् ॥ स मुष्टिं 21
पातयामास ॥ हृदये दैत्यपुंगवः ॥२६॥ देव्यास्तं चापि सा देवी तलेनोरस्यताडयत् ॥ तलप्र ५५

संहृतं मयैकैव तिष्ठाम्याजौ स्थिरो भव ॥५॥ ऋषिरुवाच ॥ ततः प्रवर्त्ते युद्धं देव्याः शुम्भस्य
चोभयोः ॥ पश्यतां सर्व्वदेवानामसुराणाञ्च दारुणं ॥६॥ शरवर्षैः शितैः शस्त्रैस्तथास्त्रैश्चैव दा
रुणैः ॥ तयोर्युद्धमभूद्भूयः सर्व्वलोकभयंकरं ॥७॥ दिव्यान्यस्त्राणि शतशो मुमुचे यान्यथाम्बि
का ॥ बभंज तानि दैत्येन्द्रस्तत्प्रतीघातकर्तृभिः ॥८॥ मुक्तानि तेन चास्त्राणि दिव्यानि परमेश्वरी
बभंज लीलयैवोग्रहुंकारोच्चारणादिभिः ॥९॥ ततः शरशतैर्देवीमाछादयत सोऽसुरः ॥
सापि तत्कुपिता देवी धनुश्चिच्छेद चेषुभिः ॥१०॥ छिन्ने धनुषि दैत्येन्द्रस्तथा शक्तिमथाददे ।

वतीमहात्मेनिशुंभवधः॥ ॥१२॥ श्री॥ ॥ ॥ऋषिरुवाच॥ ॥निशुंभं
निहतं दृष्ट्वा भ्रातरं प्राणसंमितं॥ हन्यमानं बलं चैव शुंभः क्रुद्धोब्रवीद्वचः॥१॥ बलावले
पादुष्टे त्वं माडुर्गे गर्वमावह॥ अन्यासां बलमाश्रित्य युध्यसे चातिमानिनि॥२॥ श्री देव्यु
वाच॥ एकैवाहं जगत्यत्र द्वितीया का ममापरा॥ पश्यैता दुष्ट मय्येव विशंतो मद्विभूत
यः॥३॥ ऋषिरुवाच॥ ततः समस्तास्ता देव्यो ब्रह्माणीप्रमुखा लयं॥ तस्या देव्यास्तनौ जग्मु
रेकैवासीत्तदांबिका॥४॥ श्री देव्युवाच॥ अहं विभूत्या बहुभिरिह रूपैर्यदा स्थिता॥ त 22

ततः सिंहश्चखादोग्रान् दंष्ट्राक्षुण्णशिरोधरान् ॥ असुरांस्तांस्तथा काली शिवदूती तथाप
रान् ॥२५॥ ब्रह्माणीमंत्रपूतेन तोयेनान्ये निराकृताः ॥ कौमारीशक्तिनिर्भिन्नाः केचिन्नेशु
र्महासुराः ॥२६॥ माहेश्वरी त्रिशूलेन भिन्नाः पेतुस्तथापरे ॥ वाराहीतुंडघातेन केचिच्चूर्णी
कृता भुवि ॥२७॥ खंडं खंडं च चक्रेण वैष्णव्या दानवाः कृताः ॥ वज्रेण चैंद्रीहस्ताग्रविमुक्ते
न तथापरे ॥२८॥ केचिद्विनेशुरसुराः केचिन्नष्टा महाहवात् ॥ भक्षिताश्चापरे कालीशिव
दूतीमृगाधिपैः ॥२९॥ ॥ इति श्रीमार्कंडेयपुराणे सावर्णिके मन्वंतरे देवी श्री मग

तोभगवतीक्रुद्धादुर्गादुर्गार्त्तिनाशिनी॥ चिच्छेदतानिचक्राणिस्वशरैःसायकांश्चतान्॥२ स·श
२९॥ ततोनिशुंभोवेगेनगदामादायचंडिकां॥ अभ्यधावतवैहंतुंदैत्यसैन्यसमावृतः॥३०
तस्यापततएवाशुगदांचिच्छेदचंडिका॥ खड्गेनशितधारेणसचशूलंसमाददे॥३१॥ शूल
हस्तंसमायांतंनिशुंभममरार्दनं॥ हृदिविव्याधशूलेनवेगाविद्धेनचंडिका॥३२॥ भिन्न
स्यतस्यशूलेनहृदयान्निःसृतोपरः॥ महाबलोमहावीर्यस्तिष्ठेतिपुरुषोवदन्॥३३॥ 23
तस्यनिःक्रामतोदेवीप्रहस्यस्वनवत्ततः॥ शिरश्चिच्छेदखड्गेनततोसावपतद्भुवि॥३४॥ ५२

नागमयाशक्तिर्मुक्ताज्वालातिभीषणा॥ आयांतीवह्निकूटाभासानिरस्तामहोल्कया॥ २३
सिंहनादेनशुंभस्यव्याप्तंलोकत्रयांतरं॥ निर्घातनिस्वनोघोरोजितस्तेनावनीपते॥ २४॥ शुंभ
मुक्तान्शरान्देवीशुंभस्तत्प्रहितान्शरान्॥ चिछेदस्वशरैरुग्रैःशतशोथसहस्रशः॥ २५
ततःसाचंडिकाक्रुद्धाशूलेनाभिजघानतं॥ सतदाभिहतोभूमौमूर्छितोनिपपातह॥ २६॥ त
तोनिशुंभःसंप्राप्यचेतनामात्तकार्मुकः॥ आजघानशरैर्देवींकालींकेसरिणंतथा॥ २७॥ पु
नश्चकृत्वाबाहूनामयुतंदनुजेश्वरः॥ चक्रायुधैःशरौघैश्चछादयामासचंडिकां॥ २८॥ त

तमायांतंसमालोक्यदेवीशंखमवादयत् ॥ ज्याशब्दंचापिधनुषश्चकारातीवदुःसहं ॥२७॥ स·च·
पूरयामासककुभोनिजघंटास्वनेनच ॥ समस्तदैत्यसैन्यानांतेजोवधविधायिनां ॥२८॥ ततः
सिंहोमहानादैस्त्याजितेभमहामदैः ॥ पूरयामासगगनंगांतथैवदिशोदश ॥२९॥ ततःका
लीसमुत्पत्यगगनंक्ष्मामताडयत् ॥ कराभ्यांतन्निनादेनप्राक्स्वनास्तेतिरोहिताः ॥२०॥
अट्टाट्टहासमशिवंशिवदूतीचकारह ॥ तैःशब्दैरसुरास्त्रेसुःशुंभःकोपंपरंययौ ॥२१॥ दुरा 2.4
त्मंस्तिष्ठतिष्ठेतिव्याजहारांबिकायदा ॥ तदाजयेत्यभिहितंदेवैराकाशसंस्थितैः ॥२२॥ शुंभे ५२

चिक्षेप सोसुरः॥ तामप्यस्य द्विधा चक्रे चक्रेणाभिमुखागतां॥ २१॥ कोपाध्मातो निशुंभो
थ शूलं जग्राह दानवः॥ आयांतं मुष्टिपातेन देवी तच्चाप्यचूर्णयत्॥ २२॥ आविध्याथ ग
दां सोपि चिक्षेप चंडिकां प्रति॥ सापि देव्या त्रिशूलेन भिन्ना भस्मत्वमागता॥ २३॥ ततः प
रशुहस्तं तमायांतं दैत्यपुंगवं॥ आहत्य देवी बाणौघैरपातयत भूतले॥ २४॥ तस्मिन्नि
पतिते भूमौ निशुंभे भीमविक्रमे॥ भ्रातर्यतीव संक्रुद्धः प्रययौ हंतुमंबिकां॥ २५॥ सर
थस्थस्तथात्युच्चैर्गृहीतपरमायुधैः॥ भुजैरष्टाभिरतुलैर्व्याप्याशेषं बभौ नभः॥ २६॥

तो

संदष्टौष्ठपुटाः क्रुद्धा हंतुं देवीमुपाययुः ॥५॥ आजगाम महावीर्यः शुंभोपि स्वबलैर्वृतः ॥ स॰ श
निहंतुं चंडिकां कोपात्कृत्वा युद्धं तु मातृभिः ॥६॥ ततो युद्धमतीवासीद्देव्याः शुंभनिशुंभ
योः ॥ शरवर्षमतीवोग्रं मेघयोरिव वर्षतोः ॥७॥ चिच्छेदास्तान् शरांस्ताभ्यां चंडिका स्वशरो
त्करैः ॥ ताडयामास चांगेषु शस्त्रौघैरसुरेश्वरौ ॥८॥ निशुंभो निशितं खड्गं चर्म्म चादाय
सुप्रभं ॥ अताडयन्मूर्ध्नि सिंहं देव्या वाहनमुत्तमं ॥९॥ ताडिते वाहने देवी क्षुरप्रेणासि 25
मुत्तमं ॥ निशुंभस्याशु चिच्छेद चर्म चाप्यष्टचंद्रकं ॥१०॥ छिन्ने चर्म्मणि खड्गे च शक्तिं चि ५२

चंडमुंडनिशुंभनाशो रक्तबीजवधं तथा॥ वक्तार देवि चामुंडा॥
माहात्म्याद्दुरितानिवार॥

देवीश्रीभगवतीमहात्म्ये रक्तबीजवधः ॥८॥ छ ॥ ॥ राजोवाच ॥ ॥ ॥
विचित्रमिदमाख्यातं भगवन्भवता मम ॥ देव्याश्चरितमाहात्म्यं रक्तबीजवधाश्रि
यं ॥१॥ भूयश्चेच्छाम्यहं श्रोतुं रक्तबीजे निपातिते ॥ चकार शुंभो यत्कर्म निशुंभश्चाति
कोपनः ॥२॥ ऋषिरुवाच ॥ ॥ चकार कोपमतुलं रक्तबीजे निपातिते ॥ शुंभासुरो नि
शुंभश्च हतेष्वन्येषु चाहवे ॥३॥ हन्यमानं महासैन्यं विलोक्यामर्षमुद्वहन् ॥ अभ्यधा
वन्निशुंभोपि मुख्ययासुरसेनया ॥४॥ तस्याग्रतस्तथा पृष्ठे पार्श्वयोश्च महासुराः ॥

तस्मां ॥५९॥ तस्याहतस्यदेहात्तुबहुसुस्रावशोणितं ॥ यतस्ततस्तद्वक्त्रेणचामुंडा स॰ श॰

संप्रतीछति ॥६०॥ मुखेसमुद्गतायेस्यारक्तपातान्महासुराः ॥ तांश्चखादाथचामुं

डापपौतस्यचशोणितं ॥६१॥ देवीशूलेनवज्रेणबाणैरसिभिरिष्टिभिः ॥ जघानरक्तबी

जंतंचामुंडापीतशोणितं ॥६२॥ सपपातमहीपृष्ठेशस्त्रसंघसमाहतः ॥ नीरक्तश्चमहीपा श्री

लरक्तबीजोमहासुरः ॥६३॥ ततस्तेहर्षमतुलमवापुस्त्रिदशानृप ॥ तेषांमातृग 26

णोजातोननर्तासृङ्मदोद्धतः ॥६४॥ ॥ इतिश्रीमार्कंडेयपुराणेसावर्णिकेमन्वंतरे ५०

से:

मुंडेविस्तीर्णंवहनंकुरु ॥५४॥ मछस्त्रपातसंभूतान्रक्तबीजान्महासुरान् ॥ रक्त

बिंदून्प्रतीछवंवक्रेणाऽनेनवेग्निना ॥५५॥ भक्षयंतीरणेतत्रतदुत्पन्नान्महासुरा

न् ॥ एवमेषक्षयंदैत्यः क्षीणरक्तोगमिष्यति ॥५६॥ भक्ष्यमाणास्त्वयाचोग्रानचो

त्पत्स्यंतिचापरे ॥ ~~ऋषिरुवाच~~ ॥ इत्युक्त्वासाततोदेवीशूलेनाभिजघानतं ॥५७॥

मुखेनकालीजगृहेरक्तबीजस्यशोणितं ॥ ततोसावाजघानाथगदयातत्रचंडिकां

५८ ॥ नचास्यावेदनांचक्रेगदापातोल्पिकामपि ॥ ~~तस्मप्नपातयद्देवीगदयाडुष्टचे~~

ब्रह्माणीकमलदंडेनानारसिंहीनखरायतः॥४९॥

रीवाराहीचतथासि ना॥ [illegible] ॥४९॥ [illegible] स॰श॰

[illegible] ॥ताडयामासखड्गहयेनचचान्यतथापिसः॥५०॥सचापि

गदयाहेत्यः सर्वाएवाहनत्पृथक्॥माहेः कोपसमाविष्टोरक्तबीजोमहासुरः॥५१॥पर

तस्माहतस्यबक्तुधाशक्तिशूलाहिनिर्भुवि॥पपाततयोवैरक्तौघस्तेनासन्शतशोसु

राः॥५२॥तैश्चासुरासृक्संभूतैरसुरैःसकलंजगत्॥व्याप्तमासीत्ततोदेवाभयमा २२

जग्मुरुत्तमं॥५३॥तान्विषण्णान्सुरान्दृष्ट्वाचंडिकाप्राहसत्वरा॥उवाचकालींचा ४९

पास्तत्पराक्रमाः॥४३॥यावंतःपतितास्तस्यशरीराद्रक्तबिंदवः॥तावंतःपुरुषा
जातास्तद्वीर्यबलविक्रमाः॥४४॥तेचापियुयुधुस्तत्रपुरुषारक्तसंभवाः॥समंमा
तृभिरत्युग्रंशस्त्रपातातिभीषणं॥४५॥पुनश्चवज्रपातेनक्षतमस्यशिरोयदा॥
ववाहरक्तंपुरुषास्ततोऽजाताःसहस्रशः॥४६॥वैष्णवीसमरेचैनंचक्रेणाभिज
घानह॥गदयाताडयामासऐंद्रीतमसुरेश्वरं॥४७॥वैष्णवीचक्रभिन्नस्यरुधिर
स्रावसंभवैः॥सहस्रशोजगद्व्याप्तंतत्प्रमाणैर्महासुरैः॥४८॥शक्त्याजघानकौमा

हासुरान्॥दृष्ट्वाभ्युपायैर्विविधैर्नेशुर्देवारिसैनिकाः॥३८॥पलायनपरान्दृष्ट्वादै
त्यान्मातृगणार्दितान्॥योद्धुमभ्याययौक्रुद्धोरक्तबीजोमहासुरः॥३९॥भागिनो
यांमहावीर्यस्तयोःशुंभनिशुंभयोः॥क्रोधवशासुतोजातोमहाबलपराक्रमः॥
४०॥रक्तबिन्दुर्यदाभूमौपतत्यस्यशरीरतः॥समुत्पततिमेदिन्यांतत्प्रमाणोमहासु
रः॥४१॥युयुधेसगदापाणिरिन्द्रशक्त्यामहासुरः॥ततश्चैन्द्रीस्ववज्रेणरक्तबीजमता 28
डयत्॥४२॥कुलिशेनाहतस्याशुबहुसुस्रावशोणितं॥समुत्तस्थुस्ततोयोधास्तद्रू ४९

माहेश्वरीत्रिशूलेनतथाचक्रेणवैष्णवी॥दैत्यान्जघानकौमारीतथाशक्त्यातिको
पिता॥३३॥ऐंद्रीकुलिशपातेनशतशोदैत्यदानवाः॥पेतुर्विदारिताःपृथ्व्यांरुधिरौघ
प्रवर्षिणः॥३४॥तुंडप्रहारविध्वस्तादंष्ट्राग्रक्षतवक्षसः॥वाराहमूर्त्यान्यपतत्॥
श्चक्रेणचविदारिताः॥३५॥नखैर्विदारितांश्चान्यान्भक्षयंतीमहासुरान्॥नारसिं
हीचचाराजौनादा[illegible]॥३६॥चंडाट्टहासैरसुराःशिवदूत्याभिदूषिताः॥
पेतुःपृथिव्यांपतितास्तांश्चखादाथ[illegible]॥३७॥इतिमातृगणंक्रुद्धंमर्दयंतंम

32

मागताः॥२७॥ तेपिश्रुत्वावचोदेव्याः शर्वाख्यातमहासुरोः॥ अमर्षापूरिताजग्मुर्य
त्रकात्यायिनीस्थिता॥२८॥ ततःप्रथममेवाग्रेशरशक्त्यृष्टिवृष्टिभिः॥ ववर्षुरुद्ध
तामर्षास्तांदेवीममरारयः॥२९॥ साचतान्प्रहितान्बाणान्शूलशक्तिपरश्व
धान्॥ चिछेदलीलयाध्मातधनुर्मुक्तैर्महेषुभिः॥३०॥ तस्याग्रतस्तथाकालीशूल
पातविदारितान्॥ खट्वांगपोथितांश्चारीन्कुर्वतीव्यचरत्तदा॥३१॥ कमंडलुज 29
लाक्षेपहतवीर्यान्हतौजसः॥ ब्रह्माणीचाकरोछत्रून्येनयेनस्मधावति॥३२॥ ४७

त्युग्रा शिवाशतनिनादिनी ॥ २२ ॥ सा चाह धूम्रजटिलामीशानमपराजिता ॥ दूत
त्वं गच्छ भगवन् पार्श्वं शुंभनिशुंभयोः ॥ २३ ॥ ब्रूहि शुंभं निशुंभं च दानवावतिगर्वि
तौ ॥ ये चान्ये दानवास्तत्र युद्धाय समुपस्थिताः ॥ २४ ॥ त्रैलोक्यमिंद्रो लभतां देवाः सं
तु हविर्भुजः ॥ यूयं प्रयात पातालं यदि जीवितुमिच्छथ ॥ २५ ॥ बलावलेपादथ चे
द्भवंतो युद्धकांक्षिणः ॥ तदागच्छत तृप्यंतु मच्छिवाः पिशितेन वः ॥ २६ ॥ ऋषिरुवाच
॥ यतो नियुक्तो दौत्येन तया देव्या शिवः स्वयं शिवदूतीति लोकेस्मिन् ततः सा ख्याति

रूढोपरिसंस्थिता ॥ शंखचक्रगदाशार्ङ्गखड्गहस्ताभ्युपाययौ ॥ १७ ॥ यज्ञवाराहम
तुलं रूपं या बिभ्रतो हरेः ॥ शक्तिः साप्याययौ तत्र वाराहीं बिभ्रती तनुं ॥ १८ ॥ नारसिं
ही नृसिंहस्य बिभ्रती सदृशं वपुः ॥ प्राप्ता तत्र सटाक्षेपक्षिप्तनक्षत्रसंहतिः ॥ १९ ॥
वज्रहस्ता तथा चैंद्री गजराजोपरिस्थिता ॥ प्राप्ता सहस्रनयना यथा शक्रस्तथैव
सा ॥ २० ॥ ततः परिवृतः स्ताभिरीशानो देवशक्तिभिः ॥ हन्यंतामसुराः शीघ्रं मतिप्री 30
त्याह चंडिकां ॥ २१ ॥ ततो देवीशरीरात्तु विनिःक्रांतासिपाशिनी ॥ चंडिकाशक्तिर

११॥ ब्रह्मेशगुहविष्णूनां तथेंद्रस्य च शक्तयः॥ शरीरेभ्यो विनिःक्रम्य तद्रूपैश्चंडि
कां ययुः॥ १२॥ यस्य देवस्य यद्रूपं यथा वाहनभूषणं॥ तद्वदेव हि तच्छक्तिरसु
रान्योद्धुमाययौ॥ १३॥ हंसयुक्तविमानस्था साक्षसूत्रकमंडलुः॥ आयाता ब्र
ह्मणः शक्तिर्ब्रह्माणी साभिधीयते॥ १४॥ माहेश्वरी वृषारूढा त्रिशूलवरधारिणी
महाहिवलया प्राप्ता चंद्ररेषाविभूषणा॥ १५॥ कौमारी शक्तिहस्ता च मयूरव
रवाहना॥ योद्धुमभ्याययौ दैत्यानंबिका गुहरूपिणी॥ १६॥ तथैव वैष्णवी शक्तिर्ग

ममहासैन्यासहस्रैर्बहुभिर्वृतः ॥६॥ आयांतं चंडिका दृष्ट्वा तत्सैन्यमतिभीषणं ॥ स॰ श्री
ज्यास्वनैः पूरयामास धरणीगगनांतरं ॥७॥ ततः सिंहो महानादमतीव कृतवां
नृप ॥ घंटास्वनेन तं नादमंबिका चोपबृंहयत् ॥८॥ धनुर्ज्यासिंहघंटानां नादापू
रितदिङ्मुखा ॥ निनादैर्भीषणैः काली जिग्ये विस्तारितानना ॥९॥ तं निनादमुप
श्रुत्य दैत्यसैन्यैश्चतुर्दिशं ॥ देवी सिंहस्तथा काली सरोषैः परिवारिता ॥१०॥ एत 31
स्मिन्नंतरे नृप विनाशाय सुरद्विषां ॥ भवायामरसिंहानामतिवीर्यबलान्विताः ॥ ४५

ल्ये मुंडे च विनिपातिते ॥ बहुलेषु च सैन्येषु क्षपितेष्वसुरेश्वरः ॥ १ ॥ ततः कोपपराधीन
चेताः शुंभः प्रतापवान् ॥ उद्योगं सर्वसैन्यानां दैत्यानामादिदेश ह ॥ २ ॥ अद्य सर्वब
लैर्दैत्याः षडशीतिरुदायुधाः ॥ कंबूनां चतुराशीतिर्निर्यांतु स्वबलैर्वृताः ॥ ३ ॥ कोटि
वीर्याणि पंचाशदसुराणां कुलानि वै ॥ शतं कुलानि धौम्राणां निर्गछंतु ममाज्ञया ५
॥ ४ ॥ कालिका दौर्हृदा मौर्याः कालिकेयास्तथासुरा ॥ युद्धाय सज्जा निर्यांतु मम त्वरि
तमाज्ञया ॥ ५ ॥ ऋषिरुवाच ॥ इत्याज्ञाप्यासुरपतिः शुंभो भैरवशासनः ॥ निर्जगा

शिरश्चंडस्य काली च गृहीत्वा मुंडमेव च ॥ प्राह प्रचंडाट्टहासमिश्रमभ्येत्य चंडिकां ॥ २२ ॥ स॰ श॰

मयात्र तवात्रोपहृतौ चंडमुंडौ महापशू ॥ युद्धयज्ञे स्वयं शुंभं निशुंभं च हनिष्यसि ॥ २३

॥ ऋषिरुवाच ॥ २४ ॥ तावानीतौ ततो दृष्ट्वा चंडमुंडौ महासुरौ ॥ उवाच कालीं कल्याणी

ललितं चंडिका वचः ॥ २४ ॥ यस्माच्चंडं च मुंडं च गृहीत्वा त्वमुपागता ॥ चामुंडेति ततो

लोके ख्याता देवी भविष्यसि ॥ २५ ॥ ॥ इति श्रीमार्कंडेयपुराणे सावर्णिके मन्वंतरे

देवीश्रीभगवतीमहात्म्ये चंडमुंडवधः ॥ ॥ २० ॥ ॥ ऋषिरुवाच ॥ चंडे च निहते दै ३२ ४४

ह्वीतांमहासुरः॥ छादयामासचक्रैश्चमुंडःक्षिप्तैःसहस्रशः॥१६॥ तानिचक्राण्यने
कानिविशमानानितन्मुखं॥ बभुर्यथार्कबिंबानिसुबहूनिघनोदरं॥१७॥ ततोजहासाति
रुषाभीमंभैरवनादिनी॥ कालीकरालवक्त्रांतर्दुर्दर्शदशनोज्वला॥१८॥ उत्थायचम
हासिंहंदेवीचंडमधावत॥ गृहीत्वाचास्यकेशेषुशिरस्तेनासिनाछिनत्॥१९॥ अथ
मुंडोभ्यधावत्तांदृष्ट्वाचंडंनिपातितं॥ तमप्यपातयद्भूमौखड्गाभिहतंरुषा॥२०॥
हतशेषंततःसैन्यंदृष्ट्वाचंडंनिपातितं॥ मुंडंचसुमहावीर्यंदिशोभेजेभयातुरं॥२१॥

भैरवं ॥ २० ॥ एकं जग्राह केशेषु ग्रीवायामथ चापरं ॥ पादेनाक्रम्य चैवान्यानुरसान्य स॰ श॰
मपोथयत् ॥ २१ ॥ तैर्मुक्तानि च शस्त्राणि महास्त्राणि च चंडिका ॥ मुखेन जग्राह रुषा
दशनैर्मथितान्यपि ॥ २२ ॥ बलिनां तद्बलं सर्वमसुराणां दुरात्मनां ॥ ममर्दाभक्ष 33
यच्चान्यानन्यांश्चाताडयत्तथा ॥ २३ ॥ असिना निहताः केचित् केचित्खट्वांगताडि
ताः ॥ जग्मुर्विनाशमसुरा दंताग्राभिहतास्तथा ॥ २४ ॥ क्षणेन तद्बलं सर्वमसुराणां नि
पातितं ॥ दृष्ट्वा चंडोभिदुद्राव तां कालीमतिभीषणां ॥ २५ ॥ शरवर्षैर्महाभीमैर्भीमा ४२

काद्रुतं॥ कालीकरालवदनाविनिःक्रांतासिपाशिनी॥ ५॥ विचित्रखट्वांगधरानर
मालाविभूषणा॥ द्वीपिचर्म्मपरिधानाशुष्कमांसातिभैरवा॥ ६॥ अतिविस्तारि
वदनाजिह्वाललनभीषणा॥ निमग्नारक्तनयनानादापूरितदिङ्मुखा॥ ७॥ सावेगे
नाभिपतिताघातयंतीमहासुरान्॥ सैन्येतत्रसुरारीणामभक्षयततद्बलं॥ ८॥
पार्ष्णिग्राहांकुशग्राहयोधघंटासमन्वितान्॥ समादायैकहस्तेनमुखेचिक्षेपवार
णान्॥ ९॥ तथैवयोधंतुरगैरथंसारथिनासह॥ निक्षिप्यवक्त्रेदशनैश्चर्वयंत्यति

डेयपुराणे सावर्णिके मन्वंतरे देवीश्रीभगवतीमहात्म्ये धूम्रलोचनवधः ॥ ६ ॥ ॥
॥ ॥ ऐं ॥ ॥ ॥ ऋषिरुवाच ॥ १ ॥ आज्ञप्तास्ते ततो दैत्याश्चंडमुंडपुरोगमाः ॥ चतु
रंगबलोपेता ययुरभ्युद्यतायुधाः ॥ २ ॥ ददृशुस्ते ततो देवीमीषद्धासां व्यवस्थितां ॥ सिं
हस्योपरि शैलेंद्रशृंगे महति कांचने ॥ ३ ॥ ते दृष्ट्वा तां समादातुमुद्यमं चक्रुरुद्यताः ॥ आ
कृष्टचापासिधरास्तथान्ये तत्समीपगाः ॥ ४ ॥ ततः कोपं चकारोच्चैरंबिका तानरीन्प्र
ति ॥ कोपेन चास्या वदनं मषीवर्णमभूत्तदा ॥ ५ ॥ भ्रुकुटीकुटिलात्तस्या ललाटफल

34

नातिकोपिना ॥१५॥ श्रुत्वातमसुरंदेव्यानिहतंधूम्रलोचनं ॥ बलंचक्षयितंकृत्स्नंदे
वीकेसरिणांततः ॥१६॥ चुकोपदैत्याधिपतिःशुंभःप्रस्फुरिताधरः ॥ आज्ञापयामा
सचतौचंडमुंडौमहासुरौ ॥१७॥ [redacted] ॥ हेचंडहेमुंडबलैर्बहुभिःपरिवारि
तौ ॥ गछतंतत्रगत्वाचसासमानीयतांलघु ॥१८॥ केशेष्वाकृष्यबध्वावायदिवःसं
शयोयुधि तदाशेषायुधैःसर्वैरसुरैर्विनिहन्यतां ॥१९॥ तस्यांहतायांदुष्टायांसिंहे
चविनिपातिते ॥ शीघ्रमागम्यतांबध्वागृहीत्वातामथांबिकां ॥२०॥ ॥इतिश्रीमार्कं

अथक्रुद्धंमहासैन्यमसुराणांतदंबिका ॥ ववर्षसायकैस्तीक्ष्णैस्तथाशक्तिपरस्वधैः ४९ सु. रा
५० ॥ ततोधुतसटःकोपात्कृत्वानादंसुभैरवं ॥ पपातासुरसेनायांसिंहोदेव्याःस्ववाहनं ॥ ५१
कांश्चित्करप्रहारेणदैत्यानास्येनचापरान् ॥ आक्रम्यचरणेनान्यान्जघानचमहासुरा
न् ॥ ५२ ॥ केषांचित्पाटयामासनखैःकोष्ठानिकेसरी ॥ तथातलप्रहारेणशिरांसिकृतवा
न्पृथक् ॥ ५३ ॥ विछिन्नबाहुशिरसःकृतास्तेनततःपरे ॥ पपौचरुधिरंकोष्ठादन्येषां 35
धुतकेसरः ॥ ५४ ॥ क्षणेनतद्बलंसर्वंक्षयंनीतंमहात्मना ॥ तेनकेसरिणादेव्यावाहने ५२

र्वएवच॥४॥ऋषिरुवाच॥तेनाज्ञप्तस्ततःशीघ्रंसदैत्योधूम्रलोचनः॥वृतःषष्ट्यासह
स्राणामसुराणांद्रुतंययौ॥५॥सदृष्ट्वातांततोदेवींतुहिनाचलसंस्थितां॥जगादोच्चैःप्र
याहीतिमूलंशुंभनिशुंभयोः॥६॥नचेत्प्रीत्याद्यभवतीमद्भर्तारमुपैष्यति॥ततोबला
न्नयाम्येषकेशाकर्षणविह्वलां॥७॥देव्युवाच॥दैत्येश्वरेणप्रहितोबलवान्
बलसंवृतः॥बलान्नयसिमामेवंततःकिंतेकरोम्यहं॥८॥ऋषिरुवाच॥इत्यु
क्तःसोभ्यधावत्तामसुरोधूम्रलोचनः॥हुंकारेणैवतंभस्मसाचकाराम्बिकाततः॥९॥

२८ स३

चक्ष्वासुरेंद्रायसचयुक्तंकरोत्वयत्॥७७॥ ॥इतिश्रीमार्कंडेयपुराणेसावर्णिकेमन्वं सप्तश

तरेदेवीश्रीभगवतीमहात्म्येशुंभनिशुंभदूतसंवादः॥अ॥५॥ ॥ऋषिरुवाच॥

इत्याकर्ण्यवचोदेव्याः॥सदूतोमर्षपूरितः॥समाचष्टेसमागम्यदैत्यराजायविस्तरात्॥

१॥तस्यदूतस्यतद्वाक्यमाकर्ण्यासुरराट्ततः॥सक्रोधःप्राहदैत्यानामधिपंधूम्रलो

चनं॥२॥हेधूम्रलोचनाशुत्वंस्वसैन्यपरिवारितः॥तामानयबलाद्दुष्टांकेशाकर्षण 36

विह्वलां॥३॥तत्परित्राणदःकश्चिद्यदिवोत्तिष्ठतेपरः॥सहंतव्योमरोवापियक्षोगंध ४०

७३

ब्रूहि मम यतः ॥ ॥ त्रैलोक्ये कः पुमांस्तिष्टे । दग्रे शुंभनिशुंभयोः ॥ अन्येषामपि दैत्या
नां सर्वे देवा न वै युधि ॥ ७२ ॥ तिष्ठंति सन्मुखे देवि किं पुनः स्त्री त्वमेकिका ॥ इंद्राद्याः सक
ला देवास्तस्थुर्येषां न संयुगे ॥ ॥ शुंभादीनां कथं तेषां स्त्री प्रयास्यसि सन्मुखं ॥ सा
त्वं गच्छ मयैवोक्ता पार्श्वं शुंभनिशुंभयोः ॥ ॥ केशाकर्षणनिर्द्धूतगौरवा मा गमि
ष्यसि ॥ श्रीदेव्युवाच ॥ एवमेतद् बली शुंभो निशुंभश्चातिवीर्यवान् ॥ ॥ किं करो
मि प्रतिज्ञा मे यदनालोचिता पुरा ॥ स त्वं गच्छ मयैवोक्तं यदेतत्सर्वमादृतः ॥ ॥ तद

रूपमेतिवचः शुंभस्सतदाचंडमुंडयोः॥प्रेषयामाससुग्रीवंदूतंदेव्यामहासुरः॥५५॥ स॰श॰
शुंभउवाच॥इतिचेतिचवक्तव्यासागत्वावचनान्मम॥यथाचाभ्येतिसंप्रीत्यातथा
कार्यंत्वयालघु॥५६॥सतत्रगत्वायत्रास्तेशैलोद्देशेऽतिशोभने॥तांचदेवींततःप्राह
श्लक्ष्णंमधुरयागिरा॥५७॥दूतउवाच॥देविदैत्येश्वरःशुंभस्त्रैलोक्येपरमेश्वरः॥
दूतोहंप्रेषितस्तेनत्वत्सकाशमिहागतः॥५८॥अव्याहताज्ञःसर्वासुयःसदादेवि 37
योनिषु॥निर्जिताखिलदैत्यारिःसयदाहशृणुष्वतत्॥५९॥ममत्रैलोक्यमखिलंम ३७

धस्तोऽद्भुतं ॥ ४९ ॥ निधिरेष महापद्मः समानीतो धनेश्वरात् ॥ किंजल्किनी हृहे चा
स्मिन् मल्लाम म्लानपंकजां ॥ ५० ॥ छत्रं ते वारुणं गेहे कांचनश्चावितिष्ठति ॥ तथायं
स्यंदनवरो यः पुरासीत्प्रजापतेः ॥ ५१ ॥ मत्सोरुक्रौंतिहानाम शक्तिरीशाच्च याऽस्मा
प्ताः सलिलराजस्मन्नाद्भुतस्तव परिग्रहे ॥ ५२ ॥ निस्त्रिंशं तु सम्पाभिजाताश्च समस्तारत्न
जातयः ॥ वह्निरपि हृहे ब्रह्मणि शौचे चवासमसी ॥ ५३ ॥ एवं दैत्येंद्ररत्नानि समस्ता
न्याहृतानिते ॥ स्त्रीरत्नमेषा कल्याणी वयाकस्मात्त्रागृह्यते ॥ ५४ ॥ रुचिरुवाच ॥ नि

मनोहरा॥ काप्यास्ते सा महाराज भासयंती हिमाचलं॥ ४४॥ नैव तादृक्क्वचिद्रूपं द सप्त·श·
ष्टं केनचिदुत्तमं ज्ञायतां काप्यसौ देवी॥ गृह्यतां चासुरेश्वर॥ ४५॥ स्त्रीरत्नमतिचा
र्वंगी द्योतयंती दिशस्त्विषा॥ सा तु तिष्ठति दैत्येंद्र तां भवान्द्रष्टुमर्हति॥ ४६॥ यानि
रत्नानि मणयो गजाश्वादीनि वै प्रभो॥ त्रैलोक्ये तु समस्तानि सांप्रतं भांति ते गृहे॥
४७॥ ऐरावतः समानीतो गजरत्नं पुरंदरात्॥ पारिजाततरुश्चायं तथैवोच्चैःश्रवा 38
हयः॥ ४८॥ विमानं हंससंयुक्तमेतत्तिष्ठति तेंऽगणे रत्नभूतमिहानीतं यदासीद्वे ३९

सुभ्रूर्भवद्भिः स्तूयतेत्र का॥ शरीरकोशतश्चास्याः समुद्भूताब्रवीच्छिवा॥[८५] ३९॥
स्तोत्रं ममैतत्क्रियते शुंभदैत्यनिराकृतैः॥ देवैः समेतैः समरे निशुंभेन पराजितैः
[८६] ४०॥ शरीरकोशाद्यत्तस्याः पार्वत्या निःसृतांबिका॥ कौशिकीति समस्तेषु ततो
लोकेषु गीयते॥[८७] ४१॥ तस्यां विनिर्गतायां तु कृष्णाभूत्सापि पार्वती॥ कालिकेति स
माख्याता हिमाचलकृताश्रया॥[८८] ४२॥ ततोंबिकां परं रूपं बिभ्राणं सुमनोहरं
ददर्श चंडो मुंडश्च भृत्यौ शुंभनिशुंभयोः॥[८९] ४३॥ ताभ्यां शुंभाय चाख्याता सातीव सु

नमो नमः ॥३४॥ चितिरूपेण या कृत्स्नमेतद्व्याप्य स्थिता जगत् । नमस्तस्यै०२ न
मो नमः ॥३५॥ स्तुता सुरैः पूर्वमभीष्टसंश्रया । तथा सुरेंद्रेण दिनेषु सेविता । करो
तु सा नः शुभहेतुरीश्वरी । शुभानि भद्राण्यभिहंतु चापदः ॥३६॥ या सांप्रतं चोद्धत
दैत्यतापितैरस्माभिरीशा च सुरैर्नमस्यते । या च स्मृता तत्क्षणमेव हंति नः । स
र्वापदो भक्तिविनम्रमूर्तिभिः ॥३७॥ ऋषिरुवाच ॥ एवं स्तवाभियुक्तानां देवानां 39
तत्र पार्वती । स्नातुमभ्याययौ तोये जाह्नव्या नृपनंदन ॥३८॥ साब्रवीत्तान्सुरान्

ता॰ ॥ नमस्तस्यै॰ ॥ नमो नमः ॥ २७ ॥ या देवी सर्वभूतेषु स्मृतिरू॰ ॥ नमस्तस्यै॰ ॥
नमो नमः ॥ २८ ॥ या देवी सर्वभूतेषु दयारूपेण॰ ॥ नमस्तस्यै॰ ॥ नमो नमः ॥ २९ ॥
या देवी सर्वभूतेषु तुष्टिरू॰ ॥ नमस्तस्यै॰ ॥ नमो नमः ॥ ३० ॥ या देवी सर्वभूतेषु
पुष्टिरू॰ ॥ नमस्तस्यै॰ ॥ नमो नमः ॥ ३१ ॥ या देवी सर्वभूतेषु मातृरूपे॰ ॥ नमस्त
स्यै॰ ॥ नमो नमः ॥ ३२ ॥ या देवी सर्वभूतेषु भ्रांतिरू॰ ॥ नमस्तस्यै॰ ॥ नमो नमः ॥
३३ ॥ इंद्रियाणामधिष्ठात्री भूतानांमखिलेषु या ॥ भूतेषु सततं तस्यै व्याप्तै देव्यै

यादेवीसर्वभूतेषुलज्जारूपेणसंस्थिता।नमस्तस्यै।नमोनमः॥२२।
नमोनमः॥१९॥यादेवीसर्वभूतेषुक्षांतिरूपेणसंस्थिता॥नमः॥२०॥यादेवी सप्त-श
सर्वभूतेषुजातिरूपेणसंस्थिता॥नमस्तस्यै॥२१॥यादेवीसर्वभूतेषुशांति
रूपेणसंस्थिता॥नमस्तस्यै॥२२॥यादेवीसर्वभूतेषुश्रद्धारूपेणसंस्थिता॥न
मस्तस्यै॥२३॥यादेवीसर्वभूतेषुकांतिरूपेणसंस्थिता॥नमस्तस्यै॥२४॥या
देवीसर्वभूतेषुलक्ष्मीरूपेणसंस्थिता॥नमस्तस्यै॥२५॥यादेवीसर्वभूतेषु 40
धृतिरूपेणसंस्थिता॥नमस्तस्यै॥२६॥यादेवीसर्वभूतेषुवृत्तिरूपेणसंस्थि २५

सर्वभूतेषु चेतनेत्यभिधीयते॥नमस्तस्यै० नमोनमः॥२३॥यादेवीसर्वभूतेषु
बुद्धिरूपेण संस्थिता॥नमस्तस्यै० नमोनमः॥२४॥यादेवीसर्वभूतेषु निद्रारू
पेण संस्थिता॥नमस्तस्यै० नमोनमः॥२५॥यादेवीसर्वभूतेषु क्षुधारूपेण सं
स्थिता॥नमस्तस्यै० नमोनमः॥२६॥यादेवीसर्वभूतेषु छायारूपेण संस्थिता
नमस्तस्यै० नमोनमः॥२७॥यादेवीसर्वभूतेषु शक्तिरूपेण संस्थिता॥नमस्त
स्यै० नमोनमः॥२८॥यादेवीसर्वभूतेषु तृष्णारूपेण संस्थिता॥नमस्तस्यै३

भद्रायै नियताः प्रणताः स्मतां ॥७॥ रौद्रायै नमो नित्यायै गौर्यै धात्र्यै नमो नमः ॥ ज्यो- स.स. श.
त्स्नायै चेंदुरूपिण्यै सुखायै सततं नमः ॥८॥ कल्याण्यै प्रणता वृद्ध्यै सिद्ध्यै कुर्म्यै नमो न-
मः ॥ नैरृत्यै भूभृतां लक्ष्म्यै शर्वाण्यै ते नमो नमः ॥९॥ दुर्गायै दुर्गपारायै सारायै सर्व-
कारिण्यै ॥ ख्यात्यै तथैव कृष्णायै धूम्रायै सततं नमः ॥१०॥ अतिसौम्यातिरौद्रायै नम-
स्तस्यै नमो नमः ॥ नमो जगत्प्रतिष्ठायै देव्यै कृत्यै नमो नमः ॥११॥ या देवी सर्वभूते-
षु विष्णुमायेति शब्दिता ॥ नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥१२॥ या देवी ३४

भ्यांमसुराभ्यांशचीपतेः॥ त्रैलोक्यंयज्ञभागाश्च हृता मदबलाश्रयात्॥१॥ तावेवसू
र्यतां तद्वत् दधिकारं तथैंदवं॥ कौबेरमथयाम्यंच चक्रातेवह्निकर्म्म च॥२॥ ततो दे
वा वनिर्द्धूता॥ भ्रष्टराज्याःपराजिताः॥ महासुराभ्यांतांदेवीं संस्मरंत्यपराजितां॥३॥ त
यास्माकं वरो दत्तो यथापत्सुस्मृताखिला॥ भवतां नाशयिष्यामि तत्क्षणात्पर
मापदः॥४॥ इतिकृत्वा मतिं देवा हिमवंतं नगेश्वरं॥ जग्मुस्तत्र ततो देवीं विष्णुमायां
प्रतुष्टुवुः॥५॥ देवा ऊचुः॥ नमो देव्यै महादेव्यै शिवायै सततं नमः॥ नमः प्रकृत्यै

एवं नियमतां तत्र देवानाममितौजसां। [illegible]

चक्रातेवरु
णस्यच २
तावेवपवनर्द्धिं च
चक्रतुर्वह्निकर्म च
हृताधिकारास्त्रि
दशा। ताभ्यां स
र्वे निराकृताः ३
महासुराभ्यां
तां देवीं संस्म
रंत्यपराजि
तां ३

इति प्रसादिता देवैर्जगतोर्थे तथात्मनः ॥ तथेत्युक्त्वा भद्रकाली बभूवांतर्हिता न्र स॰श॰
प ॥ ३५ ॥ इत्येतत्कथितं भूप संभूता सा यथा पुरा ॥ देवी देवशरीरेभ्यो जगत्त्रयहि
तैषिणी ॥ ३६ ॥ पुनश्च गौरीदेहात्सा समुद्भूय यथा पुरा ॥ वधाय दुष्टदैत्यानां तथा शुं
भनिशुंभयोः ॥ ३७ ॥ रक्षणाय च लोकानां देवानामुपकारिणी ॥ तच्छृणुष्व मयाख्या
तं ॥ यथावत्कथयामि ते ॥ ३८ ॥ ॥ इति श्रीमार्कंडेयपुराणे सावर्णिके मन्वंतरे देवी
श्रीभगवतीमहात्म्ये महिषासुरवधानंतरं श्रीदेव्याः स्तुतिः ॥ ऋषिरु॰ पुरा शुंभनिशुंभा ४२
उत्तरचरित्रस्य रुद्र ऋषिः ॥ अनुष्टुप् छंदः ॥ महासरस्वती देवता ॥ भीमा शक्तिः ॥ भ्रा
मरी बीजं ॥ सूर्यस्तत्वं ॥ सामवेद पा॰ ७ फलं ॥ [illegible] विनियोगः

वांछितं ॥ [32] ददाम्यहमतिःप्रीत्या स्तवैरेभिः सुपूजिता ॥ २७ ॥ करोमि भवतां कार्यं स
प्रीत्या दुष्करं च यत् ॥ कर्त्तव्यमपरं यच्च दुष्करं तन्निवेद्यतां ॥ २८ ॥ देवा ऊचुः [33] ॥ भग
वत्या कृतं सर्वं न किंचिदवशिष्यते [34] ॥ यदयं निहतः शत्रुरस्माकं महिषासुरः ॥ २९ ॥
यदि चापि वरो देयस्त्वयास्माकं महेश्वरि [35] ॥ संस्मृता संस्मृता त्वं नो हिंसेथाः पर
मापदः ॥ ३० ॥ यश्च मर्त्यस्तवैरेभिस्त्वां स्तोष्यत्यमलानने [36] ॥ तस्य वित्तर्द्धिविभवै
र्धनदारादिसंपदां ॥ ३१ ॥ वृद्धयेस्मत्प्रसन्ना त्वं भवेथाः सर्वदाम्बिके [37] ॥ ऋषिरुवाच [38] ॥

रक्षद्दक्षिणे ॥ भ्रामणेनात्मशूलस्य उत्तरस्यां तथेश्वरि ॥२५॥ सौम्यानि यानि रूपाणि
त्रैलोक्ये विचरंति ते ॥ यानि चात्यंतघोराणि तै रक्षास्मांस्तथा भुवं ॥२६॥ खड्गशूलगा
दादीनि यानि चास्त्राणि तेंबिके ॥ करपल्लवसंगीनि तैरस्मान् रक्ष सर्वतः ॥२७॥ ऋ
षिरुवाच ॥२८॥ एवं स्तुता सुरैर्दिव्यैः कुसुमैर्नंदनोद्भवैः अर्चिता जगतां धात्री तथा
गंधानुलेपनैः ॥२९॥ भक्त्या समस्तैस्त्रिदशैर्दिव्यैर्धूपैस्तु धूपिता ॥ प्राह प्रसादसुमु
खी समस्तान् प्रणतान् सुरान् ॥३०॥ श्रीदेव्युवाच ॥ व्रियतां त्रिदशाः सर्वे यदस्मत्तोभि

त्यमतुल्यमन्यैः॥वीर्यंचहंतृहृतदेवपराक्रमाणां॥वैरिष्वपिप्रकटितैवदयात्वयेत्थं २१
२१॥केनोपमाभवतुतेस्यपराक्रमस्य।रूपंचशत्रुभयकार्यतिहारिकुत्र।चित्तेकृ
पासमरनिष्ठुरताचदृष्टात्वय्येवदेविवरदेभुवनत्रयेपि॥२२॥त्रैलोक्यमेतदखि
लंरिपुनाशनेन।त्रातंत्वयासमरमूर्द्धनितेपिहत्वा॥नीतादिवंरिपुगणाभयमप्यपा
स्त।मस्माकमुन्मदसुरारिभवंनमस्ते॥२३॥शूलेनपाहिनोदेविपाहिखड्गेनचां
बिके।घंटास्वनेननःपाहि।चापज्यानिस्वनेनच॥२४॥प्राच्यांरक्षप्रतीच्यांच।चंडिके

तैर्जगदुपैतिसुखंतथैते॥कंवेत्तिनामनरकाश्चिरायपापे॥मंत्र्याममस्तकमतिग स॰रा
म्यदिविंप्रयांतु॥मत्वेतिदनमहितानिविनिहंसिदेवि॥१८॥हष्ट्वैवकिंनभवताप्रकरो
तिभस्म॥सर्वासुरानरिषुयत्प्रहिणोषिशस्त्रं॥लोकान्प्रयांतुरिपवोपिहिशस्त्र
पूतौ॥इत्थंमतिर्भवतितेष्वपितेतिसाध्वी॥१९॥खड्गप्रभानिकरविस्फुरणैस्तथोग्रैः॥
शूलाग्रकांतिनिवहेनदृशोसुराणां॥यन्नागताविलयमंशुमदिंदुखंड॥योग्याननं
तवविलोकयतांतदेतत्॥२०॥दुर्वृत्तवृत्तशमनंतवदेविशीलं॥रूपंतथैतदविचिं २२

१४
बलंसुविपुलंमहिषासुरस्य॥४४॥तेसंमताजनपदेषुधनानितेषां॥तेषांयशांऽ
सिनचसीदतिबंधुवर्गः॥धन्यास्तएवनिभृतात्मजभृत्यदारा॥येषांसदाभ्युदयदा
भवतीप्रसन्ना॥४५॥धर्म्माणिदेविसकलानिसदैवकर्म्मा।ण्यत्यादृतःप्रतिदिनंसु
कृतीकरोति॥स्वर्गंप्रयातिचततोभवतीप्रसादा॥ल्लोकत्रयेपिफलदाननुदेवितेन ११
॥४६॥दुर्गेस्मृताहरसिभीतिमशेषजंतोः।स्वस्थैःस्मृतामतिमतीवशुभांददासिदा
रिद्रदुःखभयहारिणिकात्वदन्या।सर्वोपकारकरणायसदार्द्रचित्ता॥४७॥एभिर्ह

कैटभारिहृदयैककृताधिवासा ॥ गौरी त्वमेव शशिमौलिकृतप्रतिष्ठा ॥ ११ ॥ ईष
त्सहासममलं परिपूर्णचंद्र ॥ बिंबानुकारिकनकोत्तमकांतिकांतं ॥ अत्यद्भुतं प्रहृ
तमात्तरुषा तथापि ॥ वक्त्रं विलोक्य सहसा महिषासुरेण ॥ १२ ॥ दृष्ट्वा तु देवि कुपि
तं भ्रुकुटिकरालम् ॥ उद्यच्छशांकसदृशच्छवि यन्न सद्यः ॥ प्राणान्मुमोच महिषस्तद
तीव चित्रं ॥ कैर्जीव्यते हि कुपितांतकदर्शनेन ॥ १३ ॥ देवि प्रसीद परमा भवती भ
वाय ॥ सद्यो विनाशयसि कोपवती कुलानि ॥ विज्ञातमेतदधुनैव यदस्तमेतन्नीतं

तिसकलेषुमखेषुदेवि॥स्वाहासिवैपितृगणस्यचतृप्तिहेतु॥रुच्चार्यसेत्वमतए
वजनैःस्वधाच॥८॥यामुक्तिहेतुरविचिंत्यमहाव्रता॥त्वमभ्यस्यसेसुनियतेंद्रि
यतत्त्वसारैः॥मोक्षार्थिभिर्मुनिभिरस्तसमस्तदोषैः॥विद्यासिसाभगवतीपरमा
हिदेवि॥९॥शब्दात्मिकासुविमलर्ग्यजुषांनिधान॥मुद्गीथरम्यपदपाठवतां
चसाम्नां॥देवित्रयीभगवतीभवभावनाय॥वार्तासिसर्वजगतांपरमार्तिहंत्री॥
१०॥मेधासिदेविविदिताखिलशास्त्रसारा॥दुर्गासिदुर्गभवसागरनौरसंगा॥श्रीः

९२

स्वयंसुकृतिनांभवनेष्वलक्ष्मी ॥ पापात्मनांकृतधियांहृदयेषुबुद्धि ॥ श्रद्धासतांकु स·श·
लजनःप्रभवस्यलज्जा ॥ तांत्वांनताःस्मपरिपालयदेविविश्वं ॥ ५ ॥ किंवर्णयामत
वरूपमचिंत्यमेतत् ॥ किंचातिवीर्यमसुरक्षयकारिभूरि ॥ किंचाहवेषुचरितानित
वाद्भुतानि ॥ सर्वेषुदेव्यसुरदेवगणादिकेषु ॥ ६ ॥ हेतुःसमस्तजगतांत्रिगुणापिदे 46
षै ॥ र्नज्ञायसेहरिहरादिभिरप्यपारा ॥ सर्वाश्रयाखिलमिदंजगदंशभूत ॥ मव्याकृ
ताहिपरमाप्रकृतिस्त्वमाद्या ॥ ७ ॥ यस्याःसमस्तसुरतासमुदीरणेन ॥ तृप्तिंप्रया २९

णासुरे ॥२॥ शक्रादयः सुरगणा निहतेतिवीर्ये ॥ तस्मिन्दुरात्मनि सुरारिबले च
देव्या ॥ तां तुष्टुवुः प्रणतिनम्रशिरोधरांसा ॥ वाग्भिः प्रहर्षपुलकोद्गमचारुदेहाः ॥
॥२॥ देवा उवाच ॥ देव्या यया ततमिदं जगदात्मशक्त्या ॥ निःशेषदेवगणशक्तिसमूह
मूर्त्या ॥ तामम्बिकामखिलदेवमहर्षिपूज्यां ॥ भक्त्या नताः स्म विदधातु शुभानि सा
नः ॥३॥ यस्याः प्रभावमतुलं भगवाननन्तो ॥ ब्रह्मा हरश्च न हि वक्तुमलं बलं च ॥ सा
चण्डिकाखिलजगत्परिपालनाय ॥ नाशाय चाशुभभयस्य मतिं करोतु ॥४॥ या श्रीः

८

तैः सर्वैस्स देवासुरमानुषैः ॥ ॥ ततो हाहाकृतं सर्वं दैत्यसैन्यं ननाश तत् ॥ प्रहर्षं च स॰ श॰

परं जग्मुः सकला देवतागणाः ॥ ॥ तुष्टुवुस्तां ततो देवीं सह दिव्यैर्महर्षिभिः ॥ जगु

र्गंधर्वपतयो ननृतुश्चाप्सरोगणाः ॥ ॥ ववुः पुण्यास्तथा वाताः सुप्रभोऽभूद्दिवा

करः ॥ जज्वलुश्चाग्नयः शांताः शांता दिग्जनितस्वनाः ॥ ४४ ॥ ॥ इति श्रीमार्कंडेयपु

राणे सावर्णिके मन्वंतरे देवीश्रीभगवतीमहात्म्ये महिषासुरवधः ॥ ३ ॥ ऋ 47

षिरुवाच ॥ ततः सुरगणाः सर्वे देव्या इंद्रपुरोगमाः ॥ स्तुतिमारेभिरे कर्तुं निहिते महि २८

[illegible]

तेत्रैव गर्जिष्यंत्याशु मं देवताः॥३८॥ ऋषिरुवाच॥ एवमुक्त्वा समुत्पत्य सारूढां
तं महासुरं॥ पादेनाक्रम्य कंठे च शूलेनैनमताडयत्॥३९॥ ततः सोपि पदाक्रां
तस्तया निजमुखात्ततः॥ अर्द्धनिष्क्रांत एवासीद्देव्या वीर्येण संवृतः॥[illegible]॥ अर्द्धनिः
क्रांत एवासौ [illegible] युध्यमानो महासुरः॥ तया महासिना देव्या शिरश्छित्वा निपाति
तः॥[illegible]॥ एवं स महिषो नाम ससैन्यः ससुहृद्गणः॥ [illegible]
[illegible] त्रैलोक्यकांत
[illegible]

४१

च॥ कर्षतस्तुकरंदेवीखड्गेननिरकृंततः॥३१॥ ततोमहासुरोभूयोमाहिषंवपु म.३
रास्थितः॥ तथैवक्षोभयामासत्रैलोक्यंसचराचरं॥३२॥ ततःक्रुद्धाजगन्माताचं
डिकापानमुत्तमं॥ पपौपुनःपुनश्चैवजहासारुणलोचना॥३३॥ ननर्दचासुरः
सोपिबलवीर्यमदोद्धतः॥ विषाणाभ्यांचचिक्षेपचंडिकांप्रतिभूधरान्॥३४॥
साचतान्प्रहितांस्तेनचूर्णयंतीशरोत्करैः॥ उवाचतंमदोद्धूतमुखरागाकुलाक्ष 48
रं॥३५॥ श्रीदेव्युवाच॥ गर्जगर्जक्षणंमूढमधुयावत्पिबाम्यहं॥ मयात्वयिह २७

धुतशृंगविभिन्नाश्च षंडं षंडं ययुर्घनाः ॥ श्वासानिलास्ताः शतशो निपेतुर्नभसो
बलाः ॥ २६ ॥ इति क्रोधसमाध्मातमापतंतं महासुरं ॥ दृष्ट्वा सा चंडिका कोपं तद्वधा
य तदाकरोत् ॥ २७ ॥ सा क्षिप्त्वा तस्य वै पाशं तं बबंध महासुरं ॥ तत्याज माहिषं रू
पं सो पि बद्धो महामृधे ॥ २८ ॥ ततः सिंहो भवत्सद्यो यावत्तस्यांबिका शिरः ॥ छिन
त्ति तावत्पुरुषः खड्गपाणिरदृश्यत ॥ २९ ॥ तत एवाशु पुरुषं देवी चिच्छेद सायकैः ॥
तं खड्गचर्मणा सार्द्धं ततः सो भून्महागजः ॥ ३० ॥ करेण च महासिंहं तं चकर्ष जगर्ज

२० ॥ कांश्चित्तुंडप्रहारेण खुरक्षेपैस्तथापरान् ॥ लांगूलताडितांश्चान्यान् ॥ शृंगाभ्यां स॰ श्र
च विदारितान् ॥ २१ ॥ वेगेन कांश्चिदपरान्नादेन भ्रमणेन च ॥ निःश्वासपवनेनान्
यान् ॥ पातयामास भूतले ॥ २२ ॥ निपात्य प्रमथानीकमभ्यधावत सोऽसुरः ॥ सिं
हं हंतुं महादेव्याः कोपं चक्रे ततोऽम्बिका ॥ २३ ॥ सोपि कोपान्महावीर्यः खुरक्षु
ण्णमहीतलः ॥ शृंगाभ्यां पर्वतानुच्चांश्चिक्षेप च ननाद च ॥ २४ ॥ वेगभ्रमणविक्षु 49
ण्णा मही तस्य विशीर्यतः ॥ लांगूलेनाहतश्चाब्धिः प्लावयामास सर्वतः ॥ २५ ॥ २६

रसाश्चामरस्य पृथक्कृतं ॥२५॥ उदग्रश्च रणे देव्या शिलावृक्षादिभिर्हतः ॥ दं
तमुष्टितलैश्चैव करालश्च निपातितः ॥२६॥ देवी क्रुद्धा गदापातैश्चूर्णयामास चो
द्धतं ॥ बाष्कलं भिंडिमालेन बाणैस्ताम्रं तथांधकं ॥२७॥ उग्रास्यमुग्रवीर्यं च तथै
व च महाहनुं ॥ त्रिनेत्रं च त्रिशूलेन जघान परमेश्वरी ॥२८॥ बिडालस्यासिनाका
यात्पातयामास वै शिरः ॥ दुर्द्धरं दुर्मुखं चोभौ शरैर्निन्ये यमक्षयं ॥२९॥ एवं संक्षी
यमाणे तु स्वसैन्ये महिषासुरः ॥ माहिषेण स्वरूपेण त्रासयामास तान्गणान् ॥

९।

तौ ॥ आजगाम गजारूढश्चामरस्त्रिदशार्द्दनेः ॥ सोपि शक्तिं मुमोचाथ देव्यास्ता । स.श.
मंबिकाद्रुतं ॥ हुंकाराभिहतां भूमौ पातयामास निःप्रभां ॥ २१ ॥ भग्नां शक्तिं निप
तितां दृष्ट्वा क्रोधसमन्वितः ॥ चिक्षेप चामरः शूलं बाणैस्तदपि साछिनत् ॥ २२ ॥
ततः सिंहः समुत्पत्य गजकुंभांतरे स्थितः ॥ बाहुयुद्धेन युयुधे तेनोच्चैस्त्रिदशा
रिणा ॥ २३ ॥ युध्यमानौ ततस्तौ तु तस्मान्नागान्महीं गतौ ॥ युयुधातेतिसंरब्धौ प्र 50
हारैरतिदारुणैः ॥ २४ ॥ ततो वेगात्खमुत्पत्य निपत्य च मृगारिणा ॥ करप्रहारेण शि २५

त्वा विरथो हताश्वो हतसारथिः ॥ अभ्यधावत तां देवीं खड्गचर्मधरोसुरः ॥५॥ सिं
हमाहत्य खड्गेन तीक्ष्णधारेण मूर्द्धनि ॥ आजघान भुजे सव्ये देवीमप्यतिवेगवान्
॥६॥ तस्याः खड्गो भुजं प्राप्य पफाल नृपनंदन ॥ ततो जग्राह शूलं स कोपादरु
ण लोचनः ॥७॥ चिक्षेप च ततस्तं तु भद्रकाल्यां महासुरः ॥ जाज्वल्यमानं तेजो
भी रविबिंबमिवांबरात् ॥८॥ दृष्ट्वा तदापतच्छूलं देवी शूलममुंचत ॥ तेन त
च्छतधा नीतं शूलं स च महासुरः ॥९॥ हते तस्मिन् महावीर्ये महिषस्य चमूप
[illegible]धारावर्षेण आजघान महासुरान् ॥

र्कंडेयपुराणेसावर्णिकेमन्वंतरेदेवीश्रीभगवतीमहात्म्येमहिषासुरसैन्यवधः
॥ ॥२॥ ॥श्री॥ ॥ऋषिरुवाच॥ ॥निहन्यमानंतत्सैन्यमवलोक्यमहासुरः
सेनानीश्चिक्षुरःकोपाद्ययौयोद्धुमथांऽबिकां॥१॥सदेवींशरवर्षेणववर्षसम
रेसुरःयथामेरुगिरेःशृंगंतोयवर्षेणतोयदः॥२॥तस्यछित्वाततोदेवीलीलयै
वशरोत्करान्॥जघानतुरगान्बाणैर्यंतारंचैववाजिनां॥३॥चिछेदचधनुःसद्यो
ध्वजंचातिसमुछ्रितं॥विव्याधचैवगात्रेषुछिन्नधन्वानमाशुगैः॥४॥सछिन्नध

मृधे ||६६|| पातितै रथनागाश्वैरसुरैश्च वसुंधरा || अगंम्या साभवत्तत्र यत्राभू
त्स महारणः ||६७|| शोणितौघा महानद्यः सद्यस्तत्र प्रसुस्रुवुः || मध्ये चासुरसैन्
स्य वारणासुरवाजिनां ||६८|| क्षणेन तन्महासैन्यमसुराणां तथांबिका || निन्ये
क्षयं यथा वह्निस्तृणदारुमहाचयं ||६९|| स च सिंहो महानादमुत्सृजन्धुतके
सरः || शरीरेभ्योऽमरारीणामसूनिव विचिन्वति ||७०|| देव्या गणैश्च तैस्तत्र कृ
तं युद्धं तथासुरैः || यथैनां तुष्टुवुर्द्देवा पुष्पवृष्टिमुचो दिवि ||७१|| ||इति श्रीमा

मुमुचुस्त्रिदशार्द्दना ॥६२॥ केषांचिद्बाहवःछिन्नाःछिन्नग्रीवास्तथापरे ॥ शिरांसिपे म॰श॰
तुरन्येषामन्येमध्येविदारिताः ॥६२॥ विछिन्नजंघास्त्वपरेपेतुरुर्व्यांमहासुराः ॥
एकबाह्वक्षिचरणाः केचिद्देव्याद्विधाकृताः ॥६३॥ छिन्नेपिचान्येशिरसिपतिताः
पुनरुत्थिताः ॥ कबंधायुयुधुर्देव्यागृहीतपरमायुधाः ॥६४॥ नन्॰…श्चापरेत
त्रयुद्धेतूर्यलयाश्रिताः ॥ कबंधाश्छिन्नशिरसःखड्गशक्त्यृष्टिपाणयः ॥६५॥ 52
तिष्ठतिष्ठेतिभाषंतोदेवीमन्येमहासुराः ॥ तिष्ठतिष्ठेतिवैवोक्तादेव्यायुयुधिरे ॥ २२

गांश्च तथैवान्ये तस्मिन् युद्धमहोत्सवे ॥५६॥ ततो देवी त्रिशूलेन गदया शक्तिवृष्टि-
भिः ॥ खड्गादिभिश्च शतशो निजघान महासुरान् ॥५७॥ पातयामास चैवान्यान् घं-
टास्वनविमोहितान् ॥ असुरान् भुवि पाशेन ॥ बद्ध्वा चान्यानकर्षत ॥५८॥ केचिद्द्विधा
कृतास्तीक्ष्णैः खड्गपातैस्तथापरे ॥ विपोथिता निपातेन गदया भुवि शेरते ॥५९॥
वेमुश्च केचिद्रुधिरं मुशलेन भृशं हताः ॥ केचिन्निपतिता भूमौ भिन्नाः शूलेन व-
क्षसि ॥६०॥ निरंतराः शरौघेण कृताः केचिद्रणाजिरे ॥ श्येनानुकारिणः प्राणान्मु-

शास्त्राण्यस्त्राणि चंडिका ॥ लीलयैव प्रचिछेद निजशास्त्रास्त्रवर्षिणी ॥ ५१ ॥ अनाय
स्तानना देवी स्तूयमाना सुरर्षिभिः ॥ मुमोचासुरदेहेषु शास्त्राण्यस्त्राणि चेश्वरी ॥ ५
सोपि क्रुद्धो धुतसटो देव्या वाहनकेशरी ॥ चचारासुरसैन्येषु वनेष्विव हुताशनः
५३ ॥ निश्वासान्मुमुचे यांश्च युध्यमानारणेंबिका ॥ सद्यस्त एव संभूता गणाः शत
सहस्रशः ॥ ५४ ॥ युयुधुस्ते परशुभिः भिंडिमालासिपट्टिशैः ॥ नाशयंतो ऽसुरग
णान् देवी शक्त्युपबृंहिताः ॥ ५५ ॥ अवादयंत पटहान् गणाः शंखांस्तथापरे ॥ मृदं

४५॥बिडालाख्योमहावीर्यैस्पंचाशद्भिरथायुतैः॥युयुधेसंयुगेतत्ररथानांपरि
वारितः॥४६॥अन्येचतत्रायुतशोरथनागहयैर्वृताः॥युयुधुःसंयुगेदेव्यासह
तत्रमहासुराः॥४७॥कोटिकोटिसहस्रैस्तुरथानांदंतिनांतथा॥हयानांचवृतो
युद्धेतत्राभून्महिषासुरः॥४८॥तोमरैर्भिंडिमालैश्चशक्तिभिर्मुशलैस्तथा॥
युयुधुःसंयुगेदेव्याखड्गैःपरशुपट्टिशैः॥४९॥केचिच्चचिक्षिपुःशक्तीःकेचित्पा
शांस्तथापरे॥देवींखड्गप्रहारैस्तुतेतांहंतुंप्रचक्रमुः॥५०॥सापिदेवीततस्तानि

सुरसेनानीश्चिक्षुराख्यो महासुरः॥४०॥ युयुधे चामरश्चान्यैश्चतुरंगबलान्वितः॥
रथानामयुतैः षड्भिः रुदग्राख्यो महासुरः॥४१॥ अयुध्यतायुतानां च सहस्रेण॥
महाहनुः॥ पंचाशद्भिश्च नियुतैरसिलोमा महासुरः॥४२॥ अयुतानां शतैः षड्भिः
बाष्कलो युयुधे रणे॥ गजवाजिसहस्रौघैरनेकैः परिवारितः॥४३॥ उग्रास्यश्चोग्रवी
र्यश्च त्रिनेत्रश्च महाबलो॥ वृतो रथानां कोट्याश्च युध्येतस्मिन्नयुध्यत॥४४॥ वृतः 54
कालो रथानां च रणे पंचाशतायुतैः॥ युयुधे वासुरैस्तत्र तावद्भिः परिवारितः॥ २१

न्मात्ममूर्त्तयः॥ दृष्ट्वा समस्तं संक्षुब्धं त्रैलोक्यममरारयः॥ ३५॥ सन्नद्धाखिलसै
न्यास्ते समुत्तस्थुरुदायुधाः॥ आः किमेतदिति क्रोधादाभाष्य महिषासुरः॥ ३६॥
अभ्यधावत तं शब्दमशेषैरसुरैर्वृतः॥ स ददर्श ततो देवीं व्याप्तलोकत्रयीं विषा
॥ ३७॥ पादाक्रांत्यानतभुवं किरीटोल्लिखितांबरां॥ क्षोभिताशेषपातालां धनुर्ज्या
निस्वनेन च॥ ३८॥ दिशो भुजसहस्रेण समंताद्व्याप्य संस्थितां॥ ततः प्रव[illegible]र्तेतयु
द्धं तया देव्या सुरद्विषां॥ ३९॥ शस्त्रास्त्रैर्बहुधा मुक्तैरादीपितदिगंतरं॥ महिषा

न्यायुधानि च॥ ऊर्द्धुर्ज्यद्जयं सुचैर्ज्यंतातेजयैविष्णुः॥१९॥ शूलेशूलाद्विनिःक्रम्य स.
ददौतस्मैपिनाकधृक्॥ चक्रंचदत्तवान्रुद्रः समुत्पाद्यस्वचक्रतः॥२०॥ शंखं
चवरुणःशक्तिंददौतस्मैहुताशनः॥ मारुतोदत्तवांश्चापंबाणपूर्णेतथेषुधी॥
२१॥ वज्रमिंद्रःसमुत्पाद्यकुलिशादमराधिपः॥ ददौतस्मैसहस्राक्षोघंटामैरावता
ज्जात्॥२२॥ कालदंडाद्यमोदंडंपाशंचांबुपतिर्ददौ॥ प्रजापतिश्चाक्षमालांददौ
ब्रह्माकमंडलुं॥२३॥ समस्तरोमकूपेषुनिजरश्मीन्दिवाकरः॥ कालश्चदत्तवा १९

सा॥१३॥ सौम्येन स्तनयोर्युग्मं मध्यमैंद्रेण चाभवत्॥ वारुणेन च जंघोरू नितंब
स्तेजसा भुवः॥१४॥ ब्रह्मणस्तेजसा पादौ तदंगुल्योर्कतेजसा॥ वसूनां च करांगुल्यः
कौबेरेण च नासिका॥१५॥ तस्यास्तु दंताः संभूताः प्राजापत्येन तेजसा॥ नयनत्रित
यं जज्ञे तथा पावकतेजसा॥१६॥ भ्रुवौ च संध्ययोस्तेजः श्रवणावनिलस्य च॥ अन्ये
षां चैव देवानां संभवस्तेजसां शिवा॥१७॥ ततः समस्तदेवानां तेजोराशिसमुद्भ
वां॥ तां विलोक्य मुदं प्रापुरमरा महिषार्दिताः॥१८॥ ततो देवा ददुस्तस्यै स्वानि स्वा

धुसूदनः॥ चकारकोपंशंभुश्च भ्रकुटीकुटिलाननौ॥९॥ ततोतिकोपपूर्णस्य च म॰प्रा
क्रिणोवदनात्ततः॥ निश्चक्राममहत्तेजोब्रह्मणःशंकरस्यच॥१०॥ अन्येषांचैवदे
वानांशक्रादीनांशरीरतः॥ निर्गतंसुमहत्तेजस्तच्चैक्यंसमगछत॥११॥ अतीवते
जसःकूटंज्वलंतमिवपर्वतं॥ ददृशुस्तेसुरास्तत्रज्वालाव्याप्तदिगंतरं॥१२॥ अ
तुलंतत्रतत्तेजःसर्वदेवशरीरजं॥ एकस्थंतदभून्नारीव्याप्तलोकत्रयंत्विषा॥१३॥ 56
यदभूच्छांभवंतेजस्तेनाजायततन्मुखं॥ याम्येनचाभवन्केशाबाहवोविष्णुतेज २९

पराजिता देवाः पद्मयोनिं प्रजापतिं ॥ पुरस्कृत्य गतास्तत्र यत्रेशगरुडध्वजौ ॥३॥
यथावृत्तं तयोस्तद्वन्महिषासुरचेष्टितं त्रिदशाः कथयामासुर्देवाभिभवविस्त
रं ॥४॥ सूर्येंद्राग्न्यनिलेंदूनां यमस्य वरुणस्य च ॥ अन्येषां चाधिकारान्स स्वयमे
वाधितिष्ठति ॥५॥ स्वर्गान्निराकृताः सर्वे तेन देवगणा भुवि ॥ विचरंति यथा मर्त्या
महिषेण दुरात्मना ॥६॥ एतद्वः कथितं सर्वममरारिविचेष्टितं ॥ शरणं वः प्रप
न्नाः स्मो वधस्तस्य विचिंत्यतां ॥७॥ ऋषिरुवाच ॥ इत्थं निशम्य देवानां वचांसि म

b

मध्यमचरित्रस्यविष्णुरृषिः।उष्णिक्छंदः।महालक्ष्मीदेवता।शाकंभरीशक्तिः।दुर्गा
बीजं।वायुस्तत्वं।यजुर्वेदस्वरूपफलं।अभीष्टार्थेजपेविनियोगः॥ॐ॥
तथेत्युक्त्वाभगवता॥शंखचक्रगदाभृता॥कृत्वाचक्रेणवैछिन्ने।जघनेशिरसी स॰ श॰
तयोः॥७८॥एवमेषासमुत्पन्नाब्रह्मणासंस्तुतास्वयं॥प्रभावमस्यादेव्यास्तुभूयः
शृणुवदामिते॥७९॥इतिश्रीमार्कंडेयपुराणेसावर्णिकेमन्वंतरेदेवीश्रीभगवतीमा
हात्म्येमधुकैटभवधः॥ ॥१॥ ॐ॥ ॥ऋषिरुवाच॥ ॥देवासुरमभूद्यु
द्धंपूर्णमब्दशतंपुरा॥महिषेसुराणामधिपेदेवानांचपुरंदरे॥२॥तत्रासुरैर्महा 57
वीर्यैर्देवसैन्यंपराजितं॥जित्वाचसकलान्देवानिंद्रोभून्महिषासुरः॥३॥ततः २३

लोक्यमस्मुद्भुतमहोत्सवः ।। उवाचमत्तोव्रियतांवरोवांयोन्निवांछितं ।। ७३ ।। ताव
प्यतिबलोन्मत्तौमहामायाविमोहितौ ।। उक्तवंतौवरोऽस्मत्तौव्रियतामितिकेश
वं ।। ७४ ।।।। श्रीभगवानुवाच ।।।। भवेतामद्यमेतुष्टौ ममवध्यावुभावपि ।। किमन्येन
वरेणात्र एतावद्धिवृतंमया ।। ७५ ।। वंचिताभ्यामितितदा सर्वमापोमयंजगत् ।।
विलोक्यताभ्यांगदितो भगवान्कमलेक्षणः ।। ७६ ।। प्रीतौस्वस्तवयुद्धेनश्लाघ्य
स्त्वंमृत्युरावयोः ।। आवांजहिनयत्रोर्वीसलिलेनपरिप्लुता ।। ७७ ।। ऋषिरुवाच ।।

ऋषिरुवाच

विहमे
दिनोव
मत्तोक
स्वयमे

8

स०१

या

ऋषिरुवाच॥ एवंस्तुता तदा देवी तामसी तत्र वेधसा॥ विष्णोःप्रबोधनार्थाय निहं
तुं मधुकैटभौ॥६८॥ नेत्रास्यनासिकाबाहुहृदयेभ्यस्तथोरसः॥ निर्गम्य दर्शने
तस्थौ ब्रह्मणोऽव्यक्तजन्मनः॥६९॥ उत्तस्थौ च जगन्नाथस्तया मुक्तो जनार्दनः॥
एकार्णवेऽहिशयनात्ततः स ददृशे च तौ॥७०॥ मधुकैटभौ दुरात्मानावतिवीर्यप
राक्रमौ॥ क्रोधरक्तेक्षणौ हंतुं ब्रह्माणं जनितोद्यमौ॥७१॥ समुत्थाय ततस्ताभ्यां यु 58
युधे भगवान् हरिः॥ पंचवर्षसहस्राणि बाहुप्रहरणो विभुः॥७२॥ निजमायांसमा २६

एगवंडंर

यच्चकिंचित्क्वचिद्वस्तुसदसद्वाखिलात्मिके ८२ ॥ तस्यसर्वस्ययाशक्तिःसात्वंकिं
स्तूयतेमया ॥६३॥ यथात्वयाजगत्स्रष्टाजगत्पात्यत्तियोजगत् ॥ सोऽपिनिद्रा
वशंनीतःकस्त्वांस्तोतुमिहेश्वरः ॥६४॥ विष्णुःशरीरग्रहणमहमीशानएवच ८४
कारितास्तेयतोतस्त्वांकःस्तोतुंशक्तिमान्भवेत् ॥६५॥ सात्वमित्थंप्रभावैःस्वै
रुदारैर्देविसंस्तुता ॥ मोहयैतौदुराधर्षावसुरौमधुकैटभौ ॥६६॥ प्रबोधंचजु
गत्स्वामीनीयतामच्युतोलघु ॥ बोधश्चक्रियतामस्यहंतुमेतौमहासुरौ ॥६७

जगन्मये॥५७॥महाविद्यामहामायामहामेधामहास्मृतिः॥महामोहा च भगवती सं॰ श॰
महादेवीमहेश्वरी॥५८॥प्रकृतिस्त्वं च सर्वस्य गुणत्रयविभाविनी॥कालरात्रि
र्महारात्रिर्मोहरात्रिश्च दारुणा॥५९॥त्वं श्रीस्त्वमीश्वरी त्वं ह्रीस्त्वं बुद्धिर्बोधल
क्षणा॥लज्जा पुष्टिस्तथा तुष्टिस्त्वं शान्तिः क्षान्तिरेव च॥६०॥खड्गिनी शूलिनी घो
रा गदिनी चक्रिणी तथा॥शंखिनी चापिनी बाणभुशुण्डीपरिघायुधा॥६१॥सौम्या 59
सौम्यतराशेषसौम्येभ्यस्त्वतिसुन्दरी॥परापराणां परमा त्वमेव परमेश्वरी॥६२॥ २४

२७ ब्रह्मोवाच

लयो ॥ ५२ ॥ ब्रह्मोवाच ॥ ॐ विश्वेश्वरीं जगद्धात्रीं स्थितिसंहारकारिणीं । स्तौमि नि
द्रां भगवतीं विष्णोरतुलतेजसः ॥ ५३ ॥ त्वं स्वाहा त्वं स्वधा त्वं हि वषट्कारस्वरात्मि
का । सुधा त्वमक्षरे नित्ये त्रिधा मात्रात्मिका स्थिता ॥ ५४ ॥ अर्द्धमात्रा स्थिता नित्या
यानुच्चार्या विशेषतः । त्वमेव संध्या सावित्री त्वं देवि जननी परा ॥ ५५ ॥ त्वयैतद्धा
र्यते विश्वं त्वयैतत्सृज्यते जगत् । त्वयैतत्पाल्यते देवि त्वमत्स्यंते च सर्वदा ॥ ५६ ॥
विसृष्टौ सृष्टिरूपा त्वं स्थितिरूपा च पालने । तथा संहृतिरूपांते जगतोस्य

मोहाय महामाया प्रयच्छति ॥४२॥ तया विसृज्यते विश्वं जगदेतच्चराचरं ॥ सै
षा प्रसन्ना वरदा नृणां भवति मुक्तये ॥४३॥ सा विद्या परमा मुक्तेर्हेतुभूता सना
तनी ॥ संसारबंधहेतुश्च सैव सर्वेश्वरेश्वरी ॥४४॥ राजोवाच ॥ भगवन्का हि
सा देवी महामायेति यां भवान् ॥ ब्रवीति किमुत्पन्ना कर्मचास्याश्च किं द्विज ॥४५
यत्स्वभावा च सा देवी यत्स्वरूपा यदुद्भवा ॥ तत्सर्वं श्रोतुमिच्छामि त्वत्तो ब्रह्मवि
दां वर ॥४६॥ ऋषिरुवाच ॥ नित्यैव सा जगन्मूर्तिस्तया सर्वमिदं ततं ॥ तथा पित

त्समुत्पत्तिर्बहुधाश्रूयतांमम॥४७॥देवानांकार्यसिद्ध्यर्थमाविर्भवतिसायदा॥
उत्पन्नेतितदालोकेसानित्याप्यभिधीयते॥४८॥योगनिद्रांयदाविष्णुर्जगत्येका
र्णवीकृते॥आस्तीर्यशेषमभजत्कल्पांतेभगवान्प्रभुः॥४९॥तदाद्वावसुरौघो
रौ॥विख्यातौमधुकैटभौ॥विष्णुकर्णमलोद्भूतौहंतुंब्रह्माणमुद्यतौ॥५०॥सनाभि
कमलेविष्णोःस्थितोब्रह्माप्रजापतिः॥दृष्ट्वातावसुरौचोग्रौप्रसुप्तंचजनार्दनं॥
५१॥तुष्टावयोगनिद्रांतामेकाग्रहृदयस्थितः॥विबोधनार्थायहरेर्हरिनेत्रकृता १४

5

स्वजनेन च संत्यक्तस्तेषु हार्द्दी तथाप्यति ॥४२॥ एवमेष तथाहं च द्वावप्यत्यंत
दुःखितौ ॥४३॥ दृष्टदोषेपि विषये ममत्वाकृष्टमानसौ ॥४४॥ तत्किमेतन्महाभा
ग यन्मोहो ज्ञानिनोरपि ॥ ममास्य च भवत्येषा विवेकांधस्य मूढता ॥४५॥ ऋ षि
रुवाच ॥॥ ज्ञानमस्ति समस्तस्य जंतोर्विषयगोचरे ॥ केचिद्दिवा तथा रात्रौ प्राणि
नस्तुल्यदृष्टयः ॥४८॥ ज्ञानिनो मनुजाः सत्यं किंतु ते न हि केवलं ॥ यतो हि ज्ञानि
नः सर्वे पशुपक्षिमृगादयः ॥४९॥ ज्ञानं च तन्मनुष्याणां यत्तेषां मृगपक्षिणां ॥ 61
विषयश्च महाभाग । यांति चैव पृथक्पृथक् । दिवांधाः प्राणिनः केचिद्रात्रावंधास्तथापरे

मनुष्याणांचयत्तेषांतुल्यमन्यत्तथोभयोः ॥३७॥ ज्ञानेपिसतिपश्यैतान्पतंगान् ॥ स.श
शावचंचुषु ॥ कणमोक्षाहृतान्मोहात्पीड्यमानानपिक्षुधा ॥३८॥ मानुषामनुज
व्याघ्रसाभिलाषाःसुतान्प्रति ॥ लोभात्प्रत्युपकारायनन्वेतान्किंनपश्यसि ॥
३९ ॥ तथापिममतावर्त्तेमोहगर्त्तेनिपातिताः ॥ महामायाप्रभावेनसंसारस्थिति
कारिणा ॥४०॥ तन्नात्रविस्मयःकार्योयोगनिद्राजगत्पतेः ॥ महामायाहरेश्चैषात
यासंमोह्यतेजगत् ॥४१॥ ज्ञानिनामपिचेतांसिदेवीभगवतीहिसा ॥ बलादाकृष्य १३

4

ममक्षेमंकिंनुसांप्रतं ॥२२॥ कथंतेकिंनुसद्वृत्ताडर्वृत्ताःकिंनुमेसुताः ॥ राजोवाच
येनिरस्तोभवान्लुब्धैःपुत्रदारादिभिर्धनैः ॥२३॥ तेषुकिंभवतःस्नेहमनुबध्नाति
मानसं ॥ वैश्यउवाच ॥ एवमेतद्यथाप्राहभवानस्मद्गतंवचः ॥ किंकरोमिनबध्ना
तिममनिष्ठुरतांमनः ॥२४॥ यैःसंत्यज्यपितृस्नेहंधनलुब्धैर्निराकृतैः ॥ पतिस्व
जनहार्दंचहार्दितेष्वेवमेमनः ॥२५॥ किमेतन्नाभिजानामिजानन्नपिमहामते ॥ य 62
त्प्रेमप्रवणंचित्तंविगुणेष्वपिबंधुषु ॥२६॥ तेषांकृतेमेनिःश्वासोदौर्मनस्यंचजायते

श्री २

करोमिकिंयन्नमनस्तेष्वप्रीतिषुनिष्ठुरं ॥२७॥ श्रीमार्कंडेयउवाच ॥ ततस्तौसहितौवि स॰ ३
प्रतंमुनिंसमुपस्थितौ ॥ समाधिर्नामवैश्योसौसचपार्थिवसत्तमं ॥२८॥ कृत्वातु
तौयथान्यायंयथार्हंतेनसंविदं ॥ उपविष्टौकथाःकाश्चिच्चक्रतुर्वैश्यपार्थिवौ ॥
२९ ॥ राजोवाच ॥ भगवंस्त्वामहंप्रष्टुमिच्छाम्येकंवदस्वतत् ॥ दुःखाययन्मेमनसः
स्वचित्तायत्ततांविना ॥३०॥ ममत्वंगतराज्यस्यराज्यांगेष्वखिलेष्वपि ॥ जानतोपिय
थाज्ञस्यकिमेतन्मुनिसत्तम ॥३१॥ अयंचनिःकृतःपुत्रैर्दारैर्भृत्यैस्तथोज्झितः ॥ १२

स्तस्मिन्मुनिवराश्रमे॥११॥ सोचिंतयत्तदा तत्र ममत्वाकृष्टमानसः॥ मत्पूर्वैः पालि
तं पूर्वं मया हीनं पुरं हि तत्॥१२॥ मद्भृत्यैस्तैरसद्वृत्तैर्धर्मतः पाल्यते न वा॥ न जाने स
प्रधानो मे शूर हस्ती सदामदः॥१३॥ मम वैरिवशं यातः कान्भोगानुपलप्स्यते॥ ये
ममानुगता नित्यं प्रसादधनभोजनैः॥१४॥ अनुवृत्तिं ध्रुवं तेद्य कुर्वंत्यन्यमहीभृतो
असम्यग्व्ययशीलैस्तैः॥ कुर्वद्भिः सततं व्ययं॥१५॥ संचितः सोतिदुःखेन क्षयं कोशो
[illegible] गमिष्यति॥ एतच्चान्यच्च सततं चिंतयामास पार्थिवः॥१६॥ तत्र विप्राश्रमाभ्या 63

(ममंतेस्तद्विनेरमोभानुस्त्रीदानमानता)

श्रीमार्कंडेयवाच

सवैश्यमेकंहददर्शसः॥ सपृष्टस्तेनकस्त्वंभोहेतुश्चागमनेत्रकः॥१७॥ सशोकइवक स·श
स्मात्वंदुर्म्मनाइवलक्ष्यसे॥ इत्याकर्ण्यवचस्तस्यभूपतेःप्रणयोदितं॥१८॥ प्रत्युवाच
सतंवैश्यःप्रश्रयावनतोनृपं॥ वैश्यउवाच॥ समाधिर्नामवैश्योहमुत्पन्नोधनिनांकु
ले॥१९॥ पुत्रदारैर्न्निरस्तश्चधनलोभादसाधुभिः॥ विहीनःस्वजनैर्द्दारैःपुत्रैरादायमे
धनं॥२०॥ वनमभ्यागतोदुःखीनिरस्तश्चाप्तबंधुभिः॥ सोहंनवेद्मिपुत्राणांकुशला
कुशलात्मिकां॥२१॥ प्रवृत्तिंस्वजनानांचदाराणांचात्रसंस्थितः॥ किंनुतेषांगृहेक्षे ११

महर्षेकथयोत्पत्तिंचंडिकायास्तुविस्तरात् ॥ययाव्याप्तंजगत्सर्वंत्रैलोक्यंसच
राचरं ॥२॥ श्रीमार्कंडेयउवाच ॥ सावर्णिःसूर्यतनयोयोमनुःकथ्यतेष्टमः ॥ निशा
मयतदुत्पत्तिंविस्तराद्गदतोमम ॥३॥ महामायानुभावेनयथामन्वंतराधिपः ॥
सबभूवमहाभागसावर्णिस्तनयोरवेः ॥४॥ स्वारोचिषेंतरेपूर्वंचैत्रवंशसमुद्भ
वः ॥ सुरथोनामराजाभूत्समस्तेक्षितिमंडले ॥५॥ तस्यपालयतःसम्यक्प्रजाःपु 64
त्रानिवौरसान् ॥ बभूवुःशत्रवोभूपाःकोलाविध्वंसिनस्तदा ॥६॥ तस्यतैरभवद्यु

स·द

द्धमतिप्रबलदंडिनः ॥ न्यूनैरपिसतैर्युद्धे कोलाविध्वंसिभिर्जितः ॥६॥ ततःस्वपुरमा

यातो ॥ निजदेशाधिपोऽभवत् ॥ आक्रांतःसमहाभागस्तैस्तदाप्रबलारिभिः ॥७॥ अ

मात्यैर्बलिभिर्दुष्टैर्दुर्बलस्यदुरात्मभिः ॥ कोशोबलंचापहृतंतत्रापिस्वपुरेततः

॥८॥ ततोमृगयाव्याजेन ॥ हृतःस्वाम्यःसभूपतिः ॥ एकाकीहयमारुह्यजगामगहनं

वनं ॥९॥ सतत्राश्रममद्राक्षीद्द्विजवर्यस्यमेधसः ॥ प्रशांत[illegible]पदाकीर्णंमुनिशि

ष्योपशोभितं ॥१०॥ तस्थौकिंचित्सकालंचमुनिनातेनसत्कृतः ॥ इतश्चेतश्चविचरं

स्यार

मद्देवावशानुगाः ॥ यज्ञभागानहं सर्वानुपाश्नामि पृथक्पृथक् ॥ ६० ॥ त्रैलोक्ये व
रश्नानि मम वश्यान्यनेकशः ॥ तथैव गजरत्नं च कृतं हे वेंद्रवाहनं ॥ ६१ ॥ क्षीरोदम
थनोद्भूतमश्वरत्नं ममामरैः उच्चैःश्रवससंज्ञं तु प्रणिपत्य समर्पितं ॥ ६२ ॥ यानि चा 65
न्यानि देवेषु गंधर्वेषूरगेषु च ॥ [illegible] ॥ ६३ ॥ स्त्री
रत्नभूतां श्रीहि विलोक्यावमस्मानुपागच्छ यतो रत्नभुजो वयं ॥ मां वा मम मानुजे वापि
निग्रंधमनुरूपविक्रमे ॥ ६४ ॥ भजत्वं चंचलापांगि रत्नभूतासि वै यतः ॥ परमैश्वर्यमतु

वेमन्यामेहृवधं २

रत्नभ
निमम
तानि
वक्षेम
६३

लं प्राप्स्यसे मत्परिग्रहा[illegible] ॥ एतद्बुध्वा समालोच्य मत्परिग्रहतां व्रज ॥५८॥ ऋषिरुवाच ॥ इत्यु स्तम.श्री.
क्तासा तदा देवी गंभीरांतःस्मिता जगौ ॥ [illegible] दुर्गा भगवती भद्रा ययेदं धार्यते जगत् ॥
॥ देव्युवाच ॥ सत्यमुक्तं त्वयानात्र मिथ्या किंचित्त्वयोदितं ॥ [illegible] त्रैलोक्याधिपतिः शुंभो
निशुंभश्चापि तादृशः ॥ किंत्वत्र यत्प्रतिज्ञातं मिथ्या तत्क्रियते कथं ॥ [illegible] श्रूयतामल्प
बुद्धित्वात्प्रतिज्ञाया कृता पुरा ॥ यो मां जयति संग्रामे यो मे दर्पं व्यपोहति ॥ [illegible] यो मे प्र
तिबलो लोके स मे भर्ता भविष्यति ॥ तदागच्छतु शुंभोऽत्र निशुंभो वा महासुरः ॥ [illegible]
मां जित्वा किं चिरेणात्र पाणिं गृह्णातु मे लघु ॥ दूत उवाच ॥ अवलिप्तासि मैवं त्वं देवि ३४